

DOŽIVLJATI UMETNOST, ODKRIVATI SVET

**Razvijanje modela učenja
in poučevanja z umetniško izkušnjo**

(predstavitev projektov v obdobju 2015–2023)

**UNIVERZA
V LJUBLJANI** | **PEF**
Pedagoška
fakulteta

Vesna Geršak
Helena Korošec
Nuša Jurjevič
Urša Rupnik

Ljubljana, 2024

DOŽIVLJATI UMETNOST, ODKRIVATI SVET

Razvijanje modela učenja
in poučevanja z umetniško izkušnjo
(predstavitev projektov v obdobju 2015–2023)

Avtorice: doc. dr. Vesna Geršak, doc. dr. Helena Korošec, asist. Nuša Jurjevič, asist. Urša Rupnik

Recenzija: izr. prof. dr. Darija Skubic, zaslužni prof. Edi Majaron

Lektoriranje: izr. prof. dr. Darija Skubic

Založila: Založba Univerze v Ljubljani

Za založbo: prof. dr. Gregor Majdič, rektor Univerze v Ljubljani

Izdala: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

Za izdajatelja: prof. dr. Karmen Pižorn, dekanja Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani

Fotografije: Kristina Bursać, Tina Fornazarič, Vesna Geršak, Sanja Gornjec,
Helena Korošec, Antonio Mitkovski, Neža Oblak, Andrej Peunik, Nada Žgank

Prevajalec povzetka: Neville John Hall

Oblikovanje in prelom: Nuša Jurjevič

Učbenik je nastal v okviru projekta Univerze v Ljubljani s področja uvajanja in razvoja odprtih
izobraževalnih virov znotraj pedagoškega procesa (Razvojni steber financiranja, RSF), ukrep A. II. 1,
Uporaba in razvoj odprtih učnih gradiv na UL v luči spodbujanja njihovega soustvarjanja s študenti.

To delo je ponujeno pod licenco Creative Commons. Priznanje avtorstva.

Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna licenca. (izjema so fotografije).

/This work is licensed under a Creative Commons Attribution.

Share A like 4.0 International License (except photographs).

Ljubljana, 2024

Prva e-izdaja. Publikacija je brezplačna.

Publikacija je v digitalni obliki prosto dostopna na <https://ebooks.uni-lj.si>.

DOI (učbenik): 10.26529/9789612974817

DOI (video): 10.26529/9789612974817-video

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v
Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 217814531

ISBN 978-961-297-481-7 (PDF)

Kazalo

6	Predgovor
8	Kulturno-umetnostna vzgoja
18	Model učenja in poučevanja z umetniško izkušnjo
22	Literatura
24	Povezava do predstavitvenega filma
26	Predstavitve projektov
26	Emona oživi
36	Vodno potovanje in Povodni mož
48	Od Vodnega potovanja v muzeju do zgodb in lutk v učilnici
58	Gib in njegova sled: tovarna idej
68	Skok v srednji vek
78	Skodelica umetnosti: Cankar in mi
90	Plečnikova Ljubljana: Mesto kot oder
100	Lutkovni atelje
110	Avtorice
112	Recenzije
114	Summary

Predgovor

Na Pedagoški fakulteti v Ljubljani na Oddelku za predšolsko vzgojo že več let (od 2015 dalje) izvajamo projekte, v katerih učne izkušnje študentk in študentov povezujemo v ustvarjalnih sodelovanjih z umetniki in kulturnimi ustanovami. Delo in ustvarjanje nadaljujemo pri pedagoškem delu z otroki v vrtcih in šolah. Projekti so vedno procesno naravnani, trajajo več mesecev, običajno pa rezultirajo v javni produkciji. Izseke teh produkcij predstavljamo v priloženem filmu z naslovom Doživljati umetnost, odkrivati svet: razvijanje modela učenja in poučevanja z umetniško izkušnjo (predstavitev projektov v obdobju 2015–2023). Študentke in študenti v teh projektih raziskujejo možnosti umetniškega ustvarjanja, katerega izhodišče vedno iščemo v okolici, najpogosteje v aktualnih razstavah Muzeja in galerij mesta Ljubljane (MGML). Začetna izkušnja študentk in študentov pri srečanju s tematiko v kulturni ustanovi in z umetniki se praviloma nadaljuje v nadgradnjo ustvarjalnega učnega procesa z otroki v vrtcu/šoli, muzeju ali v delavnicah z družinami. Nekateri projekti predstavljajo procese, v katerih študentke in študenti z lastnim ustvarjanjem preizprašujejo svojo identiteto, svoj položaj v družbi in odnose v njej, ter se v zaključku s produkcijo predstavijo javnosti v kulturnih ustanovah, v katerih so se ideje začele razvijati.

Ena izmed dobrih praks, ki je stalnica pri naših projektih, je vključevanje umetnikov in kulturnih institucij v učni proces z namenom vzpostavljanja povezav v smeri širitve inovativnih in odprtih učnih okolij, podprtih z novimi didaktičnimi pristopi.

Predstavljeni projekti so primer učenja in poučevanja z umetniško izkušnjo, pri katerem sledimo ugotovitvam različnih avtorjev, ki menijo, da sodelovanje umetnika v učnem procesu spodbudi preoblikovanje nekaterih ustaljenih okvirjev učenja in poučevanja v gibkejše in odzivnejše, da ima otrok ali mlad človek možnost ustvarjalno razmišljati (Ketovouri, 2007, v Geršak idr., 2018). Prav tako Kroflič (2014) meni, da so pri kulturno-umetnostni vzgoji za spodbujanje umetniškega doživljanja zelo pomembni stiki z »živo umetnostjo«, posredovani s posameznimi umetniki in kulturnimi ustanovami.

V nadaljevanju predstavljamo izhodišča kulturno-umetnostne vzgoje in izpostavimo model učenja in poučevanja z umetniško izkušnjo, kot ga izvajamo v pričujočih projektih.

Kulturno-umetnostna vzgoja

Kulturno-umetnostno vzgojo v vzgojno-izobraževalnem prostoru obravnavamo kot kroskurikularno temo, saj jo vpeljujemo v vsa področja in jih z njo tudi med seboj povezujemo. Na tak način pri otrocih in mladih spodbujamo vseživljenjsko aktivno učenje in spoznavanje lastne kulture (Bucik idr., 2011). V projektih, ki jih predstavljamo na tem mestu, obravnavamo kreativni proces kulturno-umetnostne vzgoje z upoštevanjem specifik posameznih vej umetnosti v sodelovanju s širšim okoljem. Težišče našega dela je večinoma na plesnih, gibalnih, gledaliških in lutkovnih ustvarjalnih procesih, ki pa jih vedno neizogibno povezujemo tudi z glasbo in vizualno umetnostjo. Študentke in študenti pred vključenostjo v naše projekte večinoma niso imeli tovrstnih izkušenj, sodelovanje v takšnem procesu medsebojnega sodelovanja, ustvarjanja in sodelovanja z umetniki in kulturno ustanovo pa so ocenili kot dragoceno izkušnjo tako za svojo osebno kot profesionalno rast.

V vzgojno-izobraževalnem kontekstu spodbujamo razvoj vseživljenjskih kompetenc na različnih predmetnih/kurikularnih področjih. Za področje umetnosti izpostavljam kompetenco kulturne zavesti in izražanja, ki vključuje »razumevanje in spoštovanje načinov ustvarjalnega izražanja ter sporočanja zamisli in pomena v različnih kulturah ter z različnimi vrstami umetniških in drugih kulturnih oblik« (Council recommendation on key competences for lifelong learning, 2018, str. 11). Poudarjen je pomen ustvarjalnega izražanja, sprejemanja in doživljanja pri učenju/poučevanju različnih umetnostnih področij, a tudi integracije umetnostnih predmetov/področij z ostalimi učnimi predmeti/področji kurikulumu.

Umetnostno vzgojo v najširšem učečem okolju promovira UNESCO-v dokument Road map for arts education (2006), ki spada med pomembne dokumente na področju kulturno-umetnostne vzgoje. Dokument navaja, da ima vsak odrasel človek in otrok pravico do izobraževanja in priložnosti, ki bodo zagotovile optimalni razvoj in sodelovanje v kulturnem in umetniškem življenju. Na podlagi teh pravic temelji osnovna obrazložitev, zakaj je kulturno-umetnostna vzgoja pomembna in obvezen del izobraževalnega programa v katerikoli državi. To pomeni, da sta tako kultura kot umetnost bistveni sestavini izobrazbe, s katerima zagotavljamo celovit razvoj posameznika. Kulturno-umetnostna vzgoja je univerzalna pravica vsakega posameznika.

Road map for arts education (2006) poudarja vlogo umetnosti pri izboljšanju kakovosti vzgoje in izobraževanja v obliki dveh temeljnih pristopov umetnostne vzgoje, ki pa sta lahko uvedena sočasno in ju ni treba ločevati:

- 1. Umetnost lahko poučujemo/se jo učimo kot posamezne šolske predmete/področja kurikulumu z učenjem/poučevanjem različnih umetniških disciplin in s tem razvijamo otrokove umetniške sposobnosti, občutljivost in spoštovanje umetnosti.**
- 2. Umetnost lahko uporabimo kot metodo učenja in poučevanja tako, da so umetnostne in kulturne dimenzije vključene v posamezne neumetnostne učne predmete/področja kurikulumu (prav tam).**

Prvi pristop temelji na vzgoji v umetnosti, s katerimi učence poučujemo določenih veščin in načinov razmišljanja o posamezni obliki umetnosti, npr.: dramski, plesni, likovni, glasbeni. Drugi pristop pa temelji na vzgoji skozi umetnost, kjer poučevanje poteka z umetniško izkušnjo, npr. poučevanje slovenskega jezika z metodo ustvarjalnega giba, ki izhaja iz plesne umetnosti (Bamford, 2009, v Smrtnik Vitulić idr., 2022). Pomembno je torej, da različna predmetna področja povezujemo z umetnostnimi. Integracija umetnosti v pedagoški proces ne omogoča le pridobivanja informacij o določenih vsebinah s področij umetnosti, temveč tudi njihovo uporabo v novih kontekstih. S tem otroci/mladostniki lahko razvijajo sposobnosti opazovanja, načrtovanja, predvidevanja, eksperimentiranja, sodelovanja idr., ki so pomembne za vseživljenjsko učenje (Burdette 2011, v Smrtnik Vitulić idr., 2022).

Pri kulturno-umetnostni vzgoji gre za način vzgoje, kjer gradimo posameznikove vrline, ki so ključne za njegov optimalni razvoj, kar posredno vpliva na globlje razumevanje družbe in njenega napredka. Prav zaradi te pomembnosti imamo oblikovane enotne cilje, ki jim lahko sledimo, da dosledno in uspešno dosegamo želene rezultate tako na področju umetnosti kot kulture pri vsakem individuumu (Tome, 2008). Kroflič (2022a) v razpravi o pedagoškem pomenu umetniške izkušnje povzema Schillerja (2003, prav tam, str. 6), ki pravi, da si »uresničitve razsvetljenskega ideala modrosti – drzniti si misliti – ne moremo zamisliti brez umetnosti, ki ogreje srce in vzburi imaginacijo«, vendar po drugi strani Schiller tudi omenja, da si »od lepote ne moremo obetati neposrednih vzgojnih učinkov ne na intelektualnem ne na moralnem področju oblikovanja znanja« (prav tam). Po drugi strani Kroflič Schillerjevo idejo primerja s Herbertom Spencerjem, ki je menil, da bi umetnosti morale zavzemati enako mesto v vzgojnih dejavnostih, osrednje mesto pa naj seveda pripada znanosti.

Projekte, ki jih predstavljamo v tem gradivu, smo razvijali v duhu prepleta obeh idej: vzgoje v umetnosti, ki je namenjena razvoju kapacitet za umetniške izkušnje, torej za ustvarjanje v umetniških jezikih in doživljanje umetnosti, ter vzgoje skozi umetnost, ki izpostavlja rabo umetnosti za doseganje drugih vzgojno-izobraževalnih ciljev (Kroflič, 2022b). Ves čas smo torej imeli v mislih vlogo umetnosti s poudarkom na estetskem doživljanju in občutljivosti za posamezne umetniške zvrsti ter vključevanje umetnosti v različna predmetna/kurikularna področja z namenom razvijanja socialnih in komunikacijskih spretnosti, vzpostavljanja varnega učnega okolja za dobro počutje ter razvijanja zmožnosti na drugih področjih učenja v kontekstu medpodročnega povezovanja.

V projektih smo poleg ciljev kulturno-umetnostne vzgoje ves čas sledili tudi doseganju vzgojnih ciljev. Seveda so se cilji razlikovali glede na posamezen projekt. Opaženo je bilo, da so se otroci/učenci takšnih ur veselili, imeli visoko motivacijo za delo, ob vključevanju v tak način učenja in izražanju svojih spoznanj skozi ustvarjalne naloge pa so se sprostiti, lažje izražali svoje mnenje, pozorno poslušali druge, spoznavali sebe in s tem lažje razumeli druge. Do podobnih ugotovitev smo prišli tudi v tovrstnem delu s študenti na fakulteti (Korošec in Geršak, 2023). Z umetniškimi delavnicami smo za sodelujoče ustvarili avtentične učne izkušnje ter doživljajske priložnosti za spoznavanje sebe, sveta in različnih učnih vsebin. Projekt je vsakemu posamezniku nudil srečanje z umetnostjo, z umetniki in umetnicami in s tem spodbudil otrokovo (in študentovo) kreativnost in domišljijo. Hkrati smo s projekti spoznavali okoljske in družbene teme, književnost, raziskovali zgodovino, arhitekturo, kulturno dediščino ... in tako umetnost povezovali z drugimi področji v avtentičnih učnih okoljih.

Proces načrtovanja in izvajanja dejavnosti v sodelovanju z umetniki in kulturnimi ustanovami je tako od učiteljic in vzgojiteljic kot od umetnikov in umetnic zahteval veliko mero prilagodljivosti in pripravljenosti za medsebojno sodelovanje in nenehno učenje. Zagotovo je to za učiteljice/vzgojiteljice priložnost za vseživljenjsko učenje in vnašanje sprememb v strategije poučevanja.

Pomemben je tudi vidik umetnikov, ki sodelujejo v tovrstnih projektih. U. Podobnik in B. Borota (2022) v raziskavi, v kateri je bila preverjena umetnikova izkušnja sodelovanja v projektih, ugotavljata, da umetniki vzpostavljajo spodbudno in motivacijsko močno učno okolje za razvoj ustvarjalnih potencialov otrok/mladostnikov ter učenja nasploh. Sodelovanje z vzgojitelji/učitelji opisujejo kot pomembno in dopolnjujoče. Pri načrtovanju izhajajo iz lastne umetniške prakse in poznavanja prvin ter tehnik umetniškega snovanja. Omogočajo svobodo izražanja in iskanja lastnih poti do cilja. V primerjavi z učitelji imajo sposobnost drugačnega uvida v pedagoško situacijo in prepoznavanja ustvarjalnih potencialov v otroku/mladostniku. Avtorici zaključujeta, da te ugotovitve nakazujejo potrebo po partnerstvu med vzgojitelji/učitelji in umetniki pri izvajanju umetnosti v vzgoji in izobraževanju (prav tam).

Prav tako je drugačna učna izkušnja, ki jo sodelovanje v teh projektih nudi učencem/otrokem, včasih izziv in priložnost za odkrivanje in razvijanje talentov ter učenje komunikacijskih in socialnih spretnosti. V skupini so slušni, vidni in taktilni tipi. Otroci, učenci in študenti so z raznovrstnimi aktivnostmi spoznavali različne umetniške zvrsti in orodja ter poglobljali in bogatili znanje o posamezni temi (prek slike, filma, govora, branja, igranja, lutk, plesa, giba, ročnega oblikovanja, glasbe, igranja na inštrumente, rokovanja z materiali).

Kot zelo pozitiven se je takšen način dela pokazal pri posameznikih, ki nimajo poguma stopiti pred skupino. Projekti so z umetniškimi dejavnostmi in z vključevanjem umetnikov in kulturnih ustanov tudi tem posameznikom omogočil, da so našli svoja močna področja. Zadržani otroci so ob zaključku projekta in pri pripravi predstavitve povišali nivo zaupanja vase. Projekt jim je omogočil, da so se izrazili na področju in na način, ki jim je najbližje. Omenjeni posamezniki so tudi po zaključku projekta pokazali večjo samozavest, posledično pa jim je bilo lažje sprejemati nove vsebine in dosegati cilje tudi na drugih področjih.

Prav tako vzgojitelji in učitelji poudarjajo pomen aktivnega raziskovanja in avtentičnega učenja z umetniško izkušnjo. Jeler idr. (2022) so v projektu vključevanja umetniških praks pri pouku prišli do spoznanja, da poleg tega, da imajo otroci in mladi radi tovrstne dejavnosti, ob njih celo postajajo samozavestnejši, ustvarjalnejši in aktivnejši udeleženci pedagoškega procesa. Vsa ta spoznanja imajo posledično vpliv na profesionalni razvoj učitelja/vzgojitelja, ki dobi potrditev, da je umeščanje vseh vej umetnosti v pouk izrednega pomena za učenčev napredek in učiteljevo samoučinkovitost.

V raziskavi o pomenu integracije umetnosti na različnih področjih delovanja učencev in dijakov (Geršak idr., 2022) osnovnošolski učitelji ocenjujejo, da umetniške dejavnosti pri učencih v največji meri prispevajo k sproščenosti, boljšemu počutju v skupini/razredu, ustvarjalnosti, zapornitvi obravnavanih vsebin in zanimanju za te vsebine, srednješolski pa vidijo največji doprinos k sproščenosti dijakov, njihovem boljšemu počutju v skupini/razredu in ustvarjalnosti. Obenem vzgojitelji in učitelji v raziskavi o pomenu umetniških izkušenj v vzgojno-izobraževalnem procesu v vrtcu, osnovni in srednji šoli (Smrtnik Vitulić idr., 2022 in Borota, Geršak in Štirn, 2022) poudarjajo pomen učenja s pomočjo umetniških izkušenj za spodbujanje sporazumevalnih zmožnosti, razumevanja in uporabe učnih izkušenj v medpodročnem/medpredmetnem povezovanju, zanimanju za učno snov, krepitev medsebojnih odnosov (npr. sodelovanje, strpnost, zaupanje), pozitivne klime v skupini, spodbujanje osebne rasti in dobrega počutja ter ustvarjalnosti.

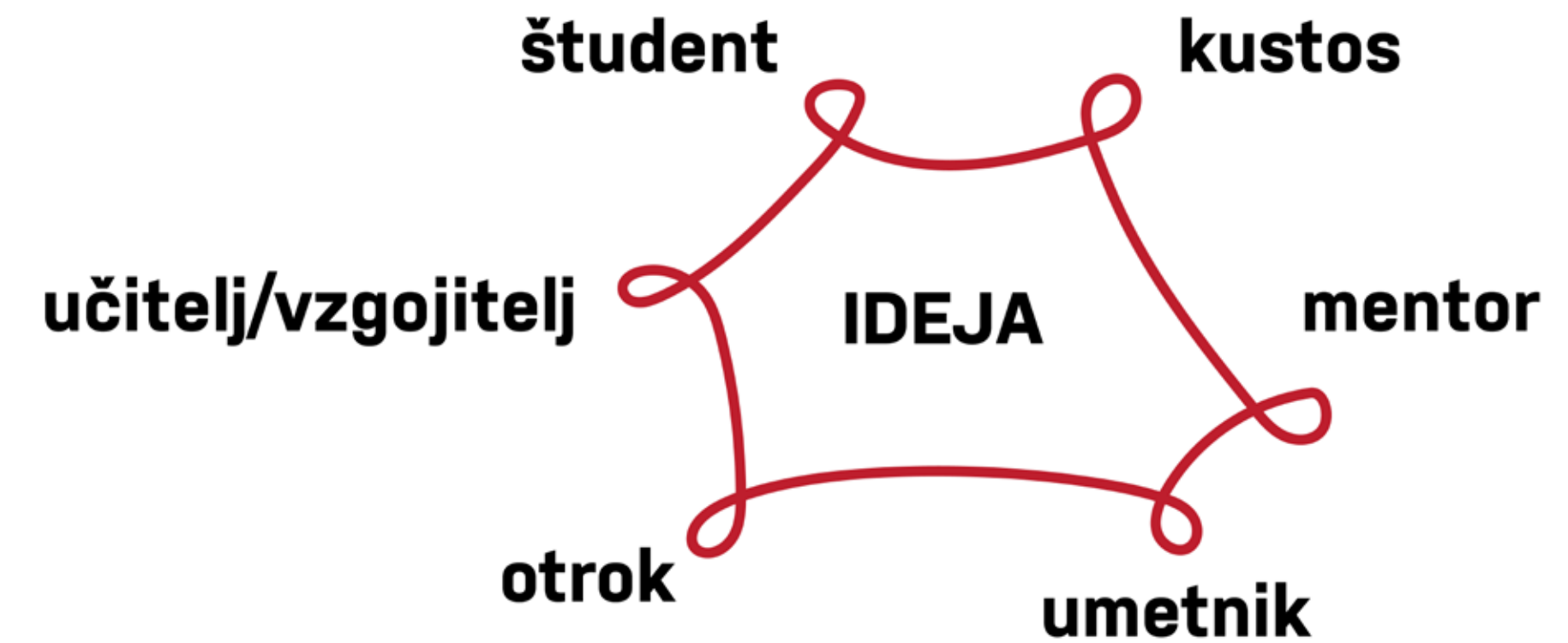
Model učenja in poučevanja z umetniško izkušnjo

Poučevanje v umetnosti in s pomočjo umetniške izkušnje ter ustvarjanje prostorov, kjer se omogoča dostop do umetniške izkušnje, nakazuje potrebo po novih didaktičnih pristopih in praksah ter inovativnih učnih okoljih. Model, ki ga predstavljamo na slikah 1 in 2, predstavlja inovativne učne pristope, ki jih lahko vključimo na celotni vertikali vzgojno-izobraževalnega sistema od predšolske vzgoje do univerze.

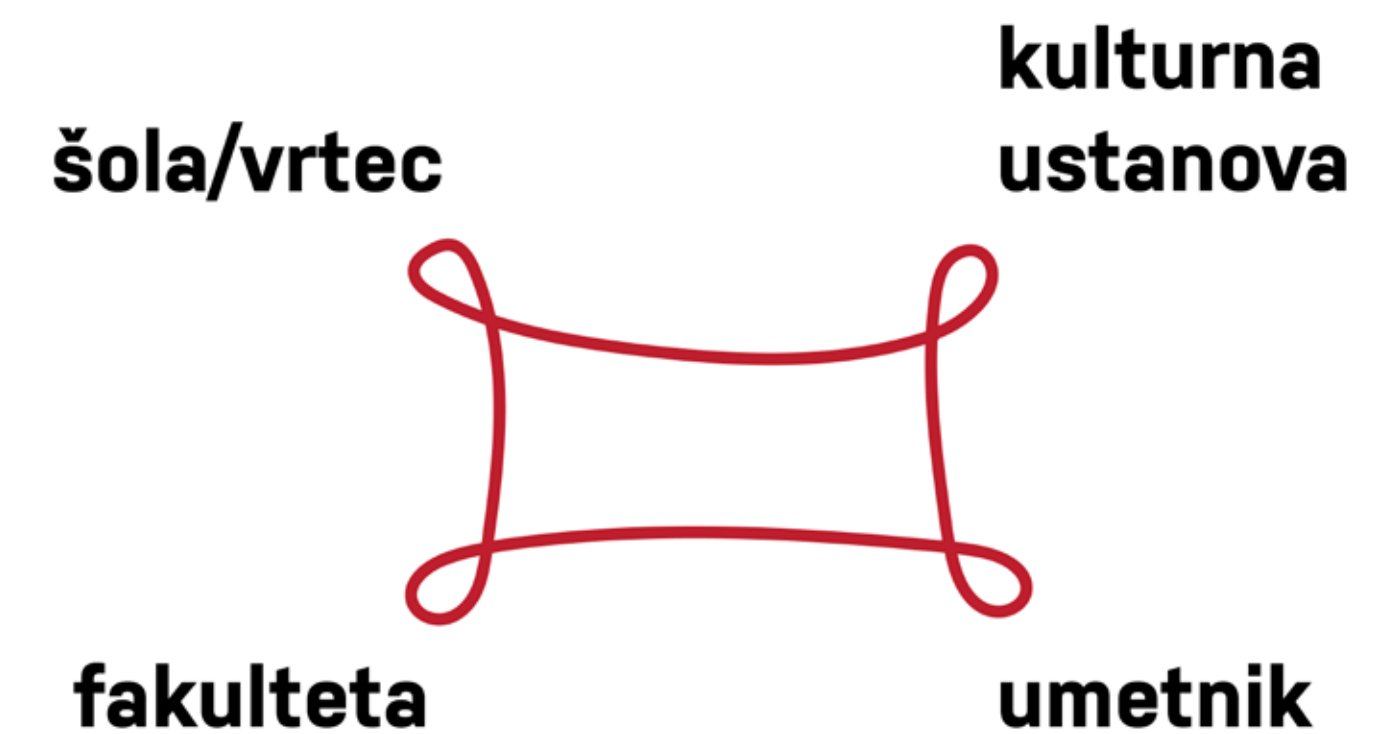
Model učenja/poučevanja s pomočjo umetniške izkušnje povezuje različne udeležence v ustvarjalnem procesu. Slika 1 predstavlja model učenja/poučevanja z umetniško izkušnjo glede na udeležence v ustvarjalnem procesu, slika 2 pa glede na vključene ustanove (pri čemer je lahko umetnik popolnoma samostojen in ne deluje v okviru institucije).

Ideja povezuje vzgojitelja/učitelja, otroka/učenca, študenta, mentorja, umetnika in kustosa kot predstavnika kulturne ustanove, pri čemer gre za vsestransko povezanost vseh deležnikov.

Slika 1: Model učenja in poučevanja s pomočjo umetniške izkušnje

Slika 2: Povezovanje ustanov in umetnikov

Umetniški projekti ne povezujejo zgolj posameznikov, temveč tudi ustanove. Predstavljeni projekti so zasnovani na povezovanju fakultete in šole oziroma vrtca kot vzgojno-izobraževalnih ustanov, kulturne ustanove (v konkretnem primeru gre za muzej) in umetnika.

Skozi celoten proces predstavljenih projektov v našem gradivu so se ves čas razvijale nove ideje, kar ponazarja, koliko ustvarjalnega potenciala lahko spodbudi tak način dela ne le pri otrocih/učencih, pač pa tudi pri ostalih sodelujočih. Pomembno pa se je zavedati, da tak model zahteva znanja o primernih načinih spodbujanja umetniškega doživljanja in kritične refleksije umetniškega sporočila.

Pri tem velja posebej poudariti, da povezave tega tipa nikakor niso nujno omejene izključno na umetniška področja, pač pa je po njih smiselno poseči tudi pri vrsti drugih vsebin (družboslovnih, naravoslovnih, tehničnih idr.), pri čemer večinoma pozitivne učinke čutijo vsi deležniki (Geršak idr., 2018). UNESCO okvir za kulturno-umetnostno vzgojo (2024) spodbuja vsa vzgojno-izobraževalna okolja, da v celoti izkoristijo umetnost za spodbujanje ustvarjalnosti, kritičnega mišljenja in inovativnosti kot temeljnih kompetenc za reševanje zapletenih trajnostnih izzivov, pred katerimi smo se znašli, zato si tudi na Oddelku za predšolsko vzgojo Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani prizadevamo, da te kompetence prek povezovalnih projektov spodbujamo že pri predšolskih otrocih, učencih, študentih in ostalih udeležencih.

Literatura

Borota, B., Geršak, V. in Štirn, D. (ur.). (2022). *Prakse izvajanja umetnosti v vzgoji v vrtcih in šolah*. https://www.zrssi.si/digitalna_bralnica/prakse-izvajanja-umetnosti-v-vzgoji-v-vrtcih-in-solah-projekt-skum/

Bucik, N., Požar Matijašič N. in Pirc, V. (ur.). (2011). *Kulturno-umetnostna vzgoja: priročnik s primeri dobre prakse iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol*. Ministrstvo za šolstvo in šport. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

European Union. (2018). Recommendation of 22 May 2018 on Key Competences for Lifelong Learning", Brussels: Official Journal of the European Union, (2018/C189/01), 2018. [E-Reader Version] from [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&rid=7).

Geršak, V., Podobnik, U., Frelih, Č. in Jurjevič, N. (2018). *Gib in njegova sled: učbenik za povezovanje plesnih in likovnih vsebin*. Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Geršak, V., Korošec, H., Podobnik, U., Prosen, S., Sicherl - Kafol, B. in Smrtnik Vitulić, H. (2022). *Pogled učiteljev na pomen integracije umetnosti na različnih področjih delovanja učencev in dijakov*. *Vzgoja in izobraževanje: revija za teoretična in praktična vprašanja vzgojno-izobraževalnega dela*, 53(1/2), 32–37.

Kroflič, R. (2014). *Vzgoja preko umetniške izkušnje*. V T. Axman, K. Majerhold in Š. Axman (ur.), *Zbornik za spodbujanje demokratičnega emancipacijskega dialoga med ponudniki dobrin ter obiskovalci* (str. 184–199). Društvo ŠKUC, Galerija Škuc.

Korošec, H. in Geršak, V. (2023). *Discovering the heritage and following sustainable goals with puppets and dance*. V P. Esteireiro (ur.), *WSAE 2023: World Summit of Arts Education '2023: Heritage & sustainability: sustaining islands of culture and arts education: book of abstract* (str. 75–76). Regional Secretariat for Education, Science and Technology – Conservatory, Professional School of the Arts of Madeira.

Kroflič, R. (2022a). *Vzgoja z umetnostjo – žlahtna in pogosto spregledana povezava v pedagoškem delovanju*. *Vzgoja in izobraževanje: revija za teoretična in praktična vprašanja vzgojno-izobraževalnega dela*, 53(1/2), 6–7.

Kroflič, R. (2022b). *Vzgoja z umetnostjo in prvoosebna umetniška izkušnja kot ključni sestavini sodobne vzgoje in izobraževanja*. V R. Kroflič, S. Rutar in B. Borota (ur.), *Umetnost v vzgoji v vrtcih in šolah: Projekt SKUM* (str. 19–35). Založba Univerze na Primorskem. <https://doi.org/10.26493/978-961-293-172-8.19-35>

Smrtnik Vitulić, H., Sicherl Kafol, B., Korošec, H., Podobnik, U. in Geršak, V. (2022). *Pomen umetniških izkušenj v vzgojno-izobraževalnem procesu v vrtcu, osnovni in srednji šoli*. V R. Kroflič, S. Rutar in B. Borota (ur.), *Umetnost v vzgoji v vrtcih in šolah: Projekt SKUM* (str. 57–75). Založba Univerze na Primorskem. <https://doi.org/10.26493/978-961-293-172-8.57-75>

Tome, S. (2008). *Umetnostna in kulturna vzgoja – potreba in izziv*. V N. Požar Matijašič in N. Bucik (ur.), *Kultura in umetnost v izobraževanju – popotnica 21. stoletja: predstavitev različnih pogledov o umetnostni in kulturni vzgoji v izobraževanju* (str. 21–29). Pedagoški inštitut.

UNESCO. (2006). *Road Map for Arts Education*. UNESCO. http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/CLT/pdf/Arts_Edu_Road_Map_en.pdf

UNESCO. (2024). *Okvir za kulturno-umetnostno vzgojo*. <https://kulturnibazar.si/wp-content/uploads/2024/07/UNESCO-okvir-za-kulturno-umetnostno-vzgojo-2024.pdf>

Povezava do predstavitvenega filma

Kronološki pregled projektov, ki so potekali med letoma 2015 in 2023, se nahaja na povezavi <https://doi.org/10.26529/9789612974817-video>.

V videu so zajeti predvsem izseki iz zaključnih predstav, pa tudi krajši posnetki procesa dela z vključeno shematsko predstavitvijo modela učenja in poučevanja z umetniško izkušnjo.

Idejna zasnova

Vesna Geršak
Helena Korošec
Nuša Jurjevič
Urša Rupnik

Montaža

Andrej Lamut

Glasba

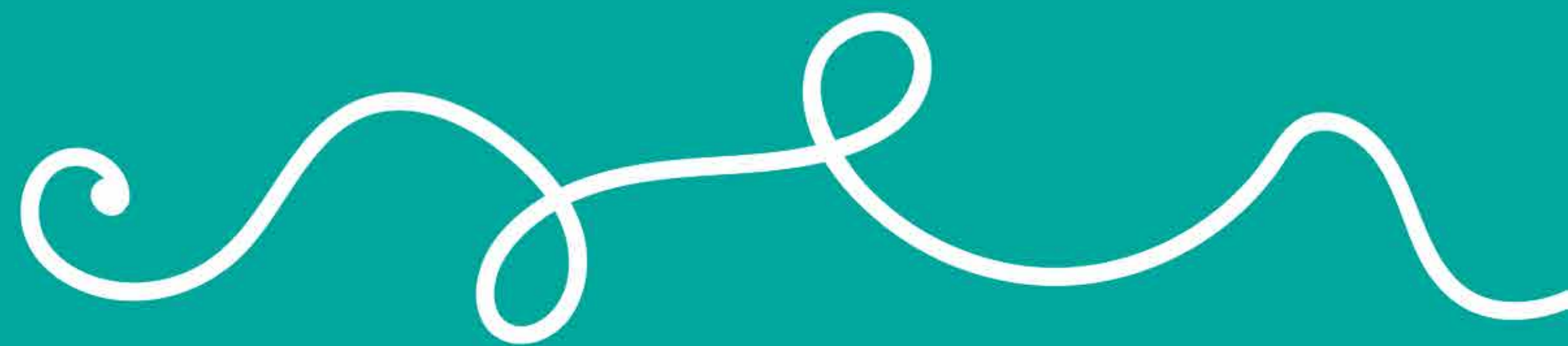
Lado Jakša

Avtorji posnetkov

Arhiv MGML, August Adrian Braatz (Studio Akcija), Tea Grahek, Nuša Jurjevič, Helena Korošec, Maruša Meglič, Tyana Rendič, Studio Akcija: August Adrian Braatz, Luka Plečnik, Warehouse Collective: Simona Jerala, Boris Glišič, Tomaž Zajelšnik, Darej Šömen, Luka Furlan, Jaka Pipan

2015
EMONA OŽIVI

Emona oživi (2015)

Sodelujoči

Vesna Geršak (UL PEF), vodja projekta
Učenci 1. razreda OŠ Trnovo, učiteljici Anita Godler in Stanka Ilar (OŠ Trnovo), študentke 1. letnika Oddelka za predšolsko vzgojo UL PEF pri predmetu Plesno izražanje pod mentorstvom Vesne Geršak, plesalka, koreografinja in plesna pedagoginja Urša Rupnik (Studio za svobodni ples, društvo, UL PEF), kustosinja pedagoginja Ema Marinčič (MGML), skladatelj in izvajalec lastne glasbe Lado Jakša

Projekt so omogočili oziroma finančno podprli

Pedagoška fakulteta UL v okviru internega projekta Ustvarjalni gib – most med izobraževanjem in umetnostjo, Osnovna šola Trnovo, Studio za svobodni ples, društvo, Muzej in galerije mesta Ljubljane

Nastop

8. februar 2015

Atrij Mestnega Muzeja Ljubljana

Avtorica fotografij

Vesna Geršak

**Projekt Emona oživi je potekal pod krovnim projektom
Ustvarjalni gib – most med izobraževanjem in umetnostjo
in povezal različne ustanove in posameznike.**

Prvošolci in prvošolke so v trimesečnem obdobju s plesnimi dejavnostmi, ki so jih pripravile študentke Oddelka za predšolsko vzgojo UL PEF pod mentorstvom Vesne Geršak, doživljali zgodovino mesta Ljubljane skozi ustvarjalni gib in razvijali plesnost. Emono so spoznavali z obiskom Mestnega muzeja Ljubljana, igro, opazovanjem, raziskovanjem, ustvarjalnim gibom, likovnim izražanjem in glasbo. V Mestnem muzeju Ljubljana jim je Rimljanka Livija predstavila, kako je bilo živeti v Emoni, žabica Ljuba pa jim je rimske predmete prinesla na ogled v šolo. V tem času sta učiteljici Anita Godler in Stanka Ilar z otroki že izoblikovali okvirno idejo in scenarij zaključne plesne predstave. V tej fazi projekta se je priključila koreografinja Urša Rupnik, ki je vse ideje pomagala povezati v smiselno gibalno-plesno celoto, dodelati kompozicijo in prehode, dodati različne gibalno-plesne rešitve za posamezne dele koreografije in najti ustrezno glasbeno podlago.

Koreografije smo postavljali tako, da so v nekaterih segmentih otroci morali delovati kot usklajena celota (nevihta, neurje, še posebej vojska), tako so se hkrati učili sodelovanja, strpnosti, usklajevanja v skupini; drugi deli so bili oblikovani tako, da so do izraza prihajale posameznikove ideje, kvalitete, gibalne naloge so jih izzvale v samostojne idejne in gibalne rešitve (kipi, tržnica, končni ples oživelih kipov). Poleg bogatega znanja o pomembnem delu zgodovine so otroci v procesu projekta Emona oživi pridobili tudi raznovrstne izkušnje socialnega vedenja, ustvarjalnega mišljenja, kreativnega izražanja, odrskega nastopanja, predvsem pa so se učili na zabaven način.

Učenci so bili zagnani pri kreiranju plesnega dela, vsak je znotraj koreografij našel svojo vlogo, jo suvereno odplesal, tako celoti dal smisel, obenem pa pridobil dragoceno osebno izkušnjo.

Povezovanje različnih ustanov in posameznikov s skupnim ciljem omogočiti otrokom učenje z umetnostjo in skozi umetnost nas je spodbudilo, da smo sodelovanje in s tem razvijanje modela učenja z umetniško izkušnjo v prihodnjih letih še razvijali. Za vse sodelujoče je bila izkušnja sodelovanja neprecenljiva. Študenti prvega letnika predšolske vzgoje, ki so pripravljali plesne dejavnosti za otroke in jih integrirali v šolski kurikulum, so v praksi spremljali odzive otrok na ustvarjalni gib kot aktivni učni pristop. Učiteljicama je bila omogočena izkušnja sodelovanja s koreografinjo in plesno pedagoginjo, ki je s svojim znanjem pomagala uresničiti odrski dogodek. Koreografinja je na ta način dobila uvid v pedagoško delo v razredu in integracijo plesa v šolske vsebine. Pedagoška sodelavka v Mestnem muzeju je z vnašanjem giba oživila muzej. Največ pa so pridobili otroci prvega razreda, ki sta jim gibanje in igra primarna potreba; da so doživeli muzej na tak način, je vsekakor primer dobre prakse.

V mestu Emona so kepice glině čakale na emonske kiparje, da iz njih ustvarijo umetnine in uporabne posode.

Kiparji so prišli in oblikovali kipe.

Ti so potem oživeli na emonskem forumu.

Mesto so napadli vojaki in Emona se je vdala.

Čas, neurja in nevihte so poskrbeli, da je ostanke mesta prekrila zemlja. Tam so ostali zelo dolgo ...

... dokler niso prišli arheologi in z vso previdnostjo odkopali ostanke mesta Emone, jih očistili in postavili na ogled v Mestni muzej Ljubljana.

»Počutila sem se tako, kot da je moj srček poplesaval po trebuščku.« (Gaja)

»Najbolj všeč mi je bilo, ko so kiparji ustvarjali kipe.« (Anja)

»Všeč mi je bilo poplesavanje oblaka in tresenje.« (Ivana)

»Bil sem ponosen, ker so me gledali.« (Gaj)

»Počutila sem se živo.« (Brina)

»Ponosna sem bila, ker sem nastopala pred starši in otroki.« (Alina)

»Ko sem vodil vojsko, mi je bilo všeč.« (Anis)

Vtisi udeležencev

»Učenci so pokazali, kako celosten pristop omogoča tisto, kar seže v globino. Spontano so doživljali prostor, gibanje, ritem, komunikacijo in vsebino. Z ustvarjalnim gibom so učenci povečevali motivacijo, si olajšali razumevanje, izboljšali zapomnitev in uživali v danem trenutku. Ustvarjalni gib je omogočal spontano svobodno izražanje, sproščenost, umirjenost, sodelovanje drugega z drugim. Bilo je navdihujoče in lepo opazovati otroke v procesu nastajanja in graditve zgodbe ter njenega spreminjanja. V gibalni uprizoritvi, kjer so izrazili svoj navdih in izviren ustvarjalni gib, sva preprosto uživali.«

Anita Godler in Stanka Ilar, učiteljici 1. a OŠ Trnovo

»V muzeju in galerijah se trudimo, da bi kulturno dediščino predstavili otrokom na njim razumljiv in prijazen način. Se pravi, da je ne bi samo opazovali, o njej poslušali, ampak jo doživeli tudi izkustveno. Povezovanje vsebine in gibanja pa je način, ki prevzame celo telo, saj si na ta način otroci bolje zapolnijo in vtisnejo v spomin določeno temo. Ustvarjalni gib bomo vključili tudi v programe ob prihajajočih razstavah.«

Ema Marinčič, kustosinja pedagoginja, Muzej in galerije mesta Ljubljane

»Pri projektu Emona oživi gre za izkustveno učenje, znotraj katerega otroci vidijo življenjski smisel in so pri tem aktivni vsak po svojih sposobnostih (na področjih, ki jih pritegnejo, zanimajo, kjer vidijo probleme, iščejo rešitve, medsebojno sodelujejo, so tolerantni drug do drugega ...). Gibalno-plesno so otroci suvereni vsak v svoji vlogi – ker je to res njihova vloga, taka, kot so si jo izoblikovali. Vsi so aktivni, vidi se, da delajo z veseljem in da je to na nivoju njihovega doživljanja sveta.«

Vilma Rupnik, profesorica plesa na SVŠGL

»V oči mi je najbolj padla izjemna uigranost, vse je teklo lahkotno, z očitno suverenostjo vseh nastopajočih otrok. Predstava je izžarevala razumevanje vsebine, užitek nastopanja in izrazito samozavest otrok v smislu vsakega posameznika, pa tudi skupine. Čestitke vsem ustvarjalcem predstave!«

Tomo, oče nastopajočega učenca

»Lahko le upamo, da bo podobnih projektov še več. Namesto pasivne vloge poslušalca se je učencem z aktivnim soustvarjanjem obdobje Emone in Rimljanov nedvomno bolj približalo. Tudi nam, gledalcem, je bila predstava pristrčno dopolnilo zanimivi razstavi. Ekspresivnost predstave dokazuje, da je vključenost giba kot izraznega sredstva v rednem šolskem programu upravičena. S soustvarjanjem predstave se krepijo socialne veščine, pripadnost, odgovornost in samopodoba.

Videti je bilo, da so otroci uživali! Tako da – še!«

Petra, mama nastopajoče učenke

2016
VODNO POTOVANJE
IN POVODNI MOŽ

Vodno potovanje in povodni mož (2016)

Sodelujoči

Vesna Geršak (UL PEF), vodja projekta
 Učenci 1. in 2. razreda OŠ Trnovo, učiteljice Anita Godler, Metka Koder, Janja Tajhmajster, Stanka Ilar in Saša Brolih (OŠ Trnovo), otroci Vrtca Trnovo, vzgojiteljica Nina Zorko (Vrtec Trnovo), študentke 1. letnika Oddelka za predšolsko vzgojo UL PEF pri predmetu Plesno izražanje pod mentorstvom Vesne Geršak, plesalka, koreografinja in plesna pedagoginja Urša Rupnik (Studio za svobodni ples, društvo, UL PEF), kustosinja pedagoginja Ema Marinčič (MGML), skladatelj in izvajalec lastne glasbe Lado Jakša

Projekt so omogočili oziroma finančno podprli

Pedagoška fakulteta UL v okviru internega projekta Ustvarjalni gib – most med izobraževanjem in umetnostjo, Osnovna šola Trnovo, Studio za svobodni ples, društvo, Muzej in galerije mesta Ljubljane

Nastop

8. februar 2016

Atrij Mestnega Muzeja Ljubljana
 Predstavi sta bili vključeni v program 8. ljubljanskega festivala kulturno-umetnostne vzgoje Bobri

Avtorica fotografij

Vesna Geršak

Plesni predstavi Vodno potovanje in Povodni mož sta nastali v okviru projekta Ustvarjalni gib – most med izobraževanjem in umetnostjo, ki je potekal na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani pod vodstvom Vesne Geršak. Projekt je v sodelovanju z Univerzo Delaware razvijal povezovanje učitelja/-ice, študenta/-ke in umetnika/-ice pri integraciji ustvarjalnega giba v učenje, v predstavljeni projekt pa smo vključili še doživljanje muzejskih vsebin z gibom in plesom.

Tako so se v projektu povezale študentke z Mestnim muzejem Ljubljana, Osnovno šolo Trnovo ter Studiem za svobodni ples, društvom. Navdih za raziskovanje skozi gib je bil ogled razstave Voda v Mestnem muzeju Ljubljana, kjer nas je vsaka soba spodbudila k razmišljanju o vodi z drugega zornega kota. Vodenje skozi razstavo so doživeli tako otroci kot študentke. Kustosinja Ema Marinčič je otroke vodila skozi razstavo z vključevanjem ustvarjalnega giba in drugih izkustvenih oblik učenja, tako da so učenci doživeli razstavo z vsemi čutili. V muzeju so s plesom ponazorili vodno potovanje – kroženje vode v naravi.

Študenti so po ogledu razstave pripravili učne ure z integracijo ustvarjalnega giba v vrtcu in šoli, skozi katere so otroci gibalno raziskovali vodni krog, vodo v človeškem telesu, problem pomanjkanja vode v nekaterih predelih sveta, skrb za pitno vodo, onesnaženost vode, delovanje čistilnih naprav, podali pa smo se tudi v svet umetnosti in doživljali vodo v pesmi, pravljici, sliki, glasbi in plesu. S pomočjo različnih spodbud (obročev, blaga, vrvic, glasbe, vizualnega gradiva ...) so otroci utelešali različne oblike vode.

S pomočjo plesalke in koreografinje Urše Rupnik so otroci učne vsebine povezali v plesni predstavi Vodno potovanje. Učiteljica Anita Godler je podala mnenje, da je bila učencem dana neprecenljiva izkušnja sodelovanja s študenti in strokovnjaki na področju plesa, učenja z igro, izkušnje opazovanja, raziskovanja, iskanja različnih poti v ustvarjalnem gibu. Vseskozi so se urili v likovnem izražanju, v izražanju glasbe, preizkusili so se v ustvarjalnih delavnicah in sodelovali z muzejem. Ob vseh dejavnostih so bili učenci aktivni, učne vsebine so zaznavali in spoznavali z vsemi čutili, kar pripomore k celostnemu razvoju otroka in popestritvi učnih vsebin. Tak način učenja je učencem omogočil doživljanje vsebin celostno, spoznavanje samega sebe, razvijanje samopodobe in sproščenosti. To je pripomoglo k bogatejšemu besednemu izražanju, samostojnim govornim vajam, pisanju zgodb, pa tudi k doživljanju prostora, razvijanju ritma, komunikacije, spontanemu svobodnemu izražanju, sproščenosti, umirjenosti in sodelovanju drugega z drugim. Pri večini učencev je bilo zaznati motiviranost, boljše razumevanje učne snovi, izboljšanje zapomnitve in uživanje v danem trenutku. Učenci so izrazili igrivost, resno delo in veselje in s tem pokazali, kako celosten pristop omogoča tisto, kar seže v globino.

Plesna predstava Povodni mož je nastala po navdihu slovenske ljudske pravljice. Deček in deklica po sončnem dnevu utrujena zaspita na rečnem bregu. Njun spanec prekineta strašna povodna moža, ki ju odpeljeta v svoje domovanje – palačo z nešteti prekrasnimi sobanami. V prvi sobi ju želita premamiti s steklenimi skulpturami, a se deček in deklica naveličata igrati z njimi, zato se razbijejo na tisoč koščkov. Povodna moža ju odpeljeta v naslednjo, še lepšo sobo, ki je polna srebra. Tudi srebro dečka in deklice ne prepriča, da bi ostala v tem čudovitem, a čudnem dvorcu, zato ju povodna moža zasujeta z zlatom. Zlate kroglice so najprej mamljive, a tudi teh se deček in deklica kmalu naveličata in si zaželita nazaj domov.

Povodna moža na robu obupa dečka in deklico odvedeta še v sobo, polno pisanih, lesketajočih se diamantov. Ko že kaže, da sta deček in deklica podlegla čarom diamantov, se ti nenadoma razblinijo in junaka sta spet doma, na rečnem bregu, obdana z vsemi svojimi prijatelji. Ob ustvarjanju naše plesne pravljice so nas poleg zgodbe navdihovali predvsem različni materiali, njihove značilnosti in možnosti uporabe pri ustvarjalnem gibanju. Zabavali smo se tudi ob iskanju, preizkušanju in utrjevanju gibalnih in plesnih lastnosti posameznih likov in vlog iz pravljice.

Vtisi udeležencev

VODA

Je življenje.

Je modri diamant.

Je modro zlato.

Je naše bogastvo.

Je H₂O.

Je vsepovsod.

Nas odžeja.

Je igra.

Voda je na dolgem potovanju.

Je veselje.

Je neskončna zgodba.

Voda ne potuje samo v naravi, tudi po ceveh.

Je umetnost.

Je pesem.

Je igra.

Učenci 2. a OŠ Trnovo

»Ustvarjanje predstave, v kateri ima sleherni od učencev aktivno vlogo, je dragoceno dopolnilo šolskim vsebinam. S plesnimi gibi niso raziskovali in spoznavali le vode, ampak tudi zmožnosti in izraznost svojih teles, ob koreografiji in besedilu so se učili še pomena medsebojnega sodelovanja in spoštovanja. Tako kot je izkušnja nastopanja pred občinstvom za naše šolarje neprecenljiva, je ogled njihove plesne predstave za starše vsako leto poseben praznik, zato upam, da lahko naslednje leto računamo na nadaljevanje.« Saša, mama učenca OŠ Trnovo

»Razstava o enem planetu in eni vodi je še posebej pritegnila pozornost mladih ustvarjalcev OŠ Trnovo, ki so ob svojih učiteljih in mentorjih strnili vtise z razstave ter izvedli dve krajši otroški uprizoritvi, v gibanju pa se prelivali tako kot valovi vodne gladine. In to, kar smo lahko videli tega plesnega popoldneva v pritlični dvorani Mestnega muzeja Ljubljana, bo mladim izvajalcem, ki jih je kar nekaj prvič prišlo v stik s plesnim izražanjem, prav gotovo ostalo še dolgo v spominu in bo lahko tudi odskočna baza ter popotnica pri nadaljnjem delu in ustvarjanju, saj imajo naši učenci tako malo stika z umetnostjo in ustvarjalnostjo v šolskem učnem programu, kjer je še posebej zapostavljena plesna umetnost. Učenci so pripovedovali in zaigrali svoja znanja o vodi, ki je umetnost, pesem, igra in je Soča in poglobljali novo usvojena znanja o moči ter dragocenosti vode.«

Iz recenzije Daliborke Podboj, državne selektorice za ples, plesni portal Parada plesa, februar 2016

2016
OD VODNEGA POTOVANJA
V MUZEJU DO ZGODB IN
LUTK V UČILNICI

Od Vodnega potovanja v muzeju do zgodb in lutk v učilnici (2016)

Sodelujoči

Helena Korošec (UL PEF), vodja projekta
učenci 1. in 2. razreda OŠ Trnovo, učiteljici Anita Godler in Stanka Ilar (OŠ Trnovo), študentke Oddelka za predšolsko vzgojo UL PEF pri predmetu Lutke, drama, mediji pod mentorstvom Helene Korošec, kustosinja pedagoginja Ema Marinčič (MGML)

Projekt so omogočili oziroma finančno podprli

Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, Muzej in galerije mesta Ljubljane

Nastop

18. januar 2016

Lutkovni maraton Voda – vir življenja
Lutkovno gledališče Ljubljana, Kulturnica

21. januar, 2. in 8. februar 2016

Mestni muzej Ljubljana

Predstave so bile vključene v program 8. ljubljanskega festivala kulturno-umetnostne vzgoje Bobri v letu, ko je bila Ljubljana Zelena prestolnica Evrope.

Avtorici fotografij

Helena Korošec, Nada Žgank

Voda – vir življenja.

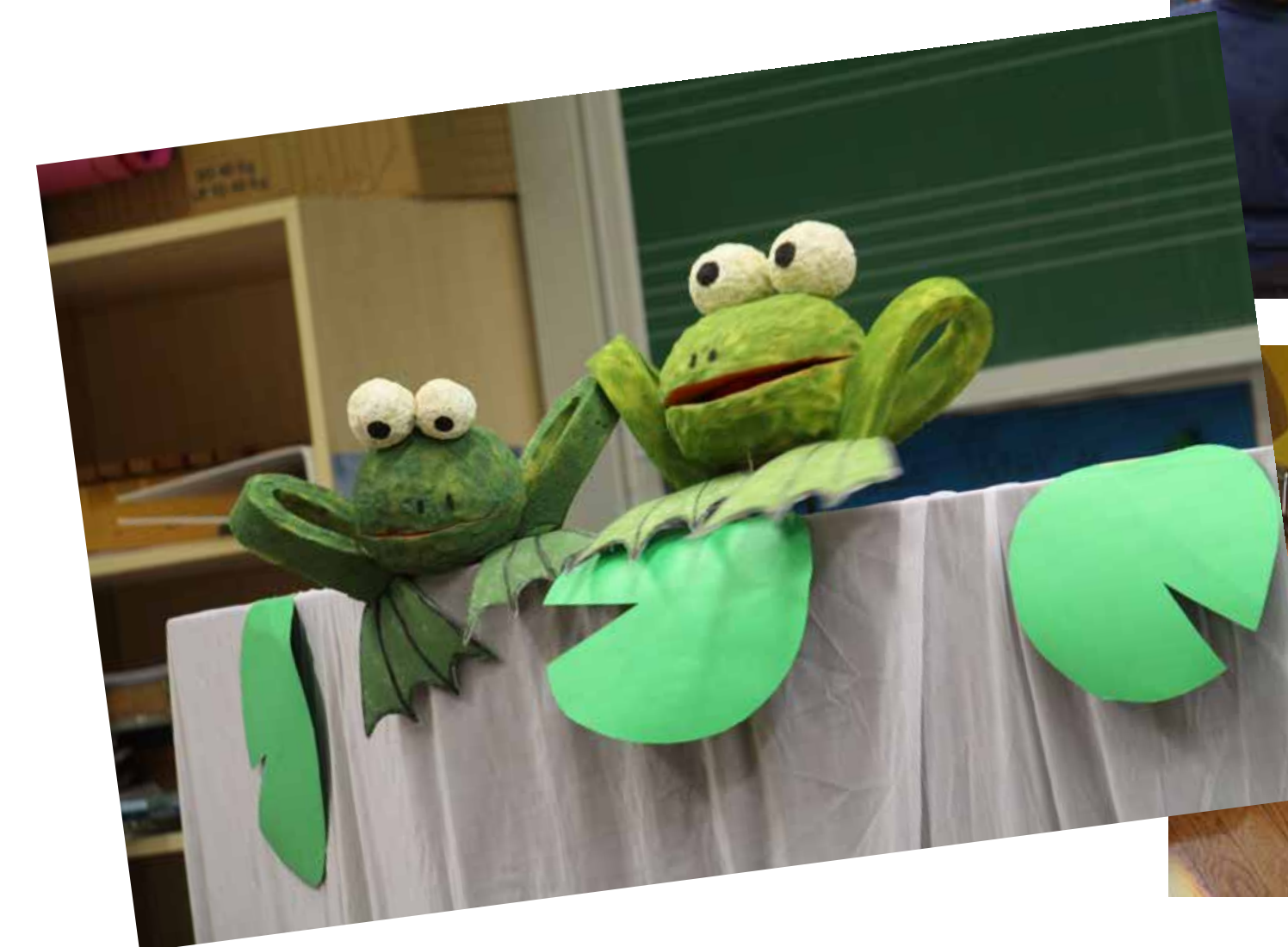
Voda – vir inspiracij za ustvarjanje, razmišljanje, oživljanje v zgodbi.

Ena voda – en planet. Ena voda – veliko idej.

Študenti in študentke 2. letnika Oddelka za predšolsko vzgojo so v okviru predmeta Lutke, drama, mediji obiskali razstavo v Mestnem muzeju Ljubljana in na osnovi ogleda iskali asociacije za ustvarjanje zgodb. Kako lahko oživi potok? Kakšna bo lutkovna zgodba vodnega kroga? Vode na različnih kontinentih. Bo veter povabil oblak na potovanje po svetu? Kaj pa če žejni žabec popije še tisto malo vode v avstralski puščavi? In kaj nam lahko povedo starodavne posode, če spregovorijo v muzeju?

Izkušnja v muzeju je študente vodila k skupinskemu ustvarjanju predstav in oblikovanju kompleksnih priprav za izvedbo dejavnosti na temo voda v vrtcu in šoli. Adaptirane zgodbe so odpirale številne možnosti za uporabo različnih lutkovnih tehnik, od marionet, senčnega gledališča, lutk na palici, ročnih lutk.

Zgodbe, ki so jih študentke zaigrale v razredu ali v vrtcu – Žejni Žabon Tidalik, Povodni mož Ambrož, Povodni mož in žabe, Žabji kralj, Juri Muri v Afriki, Bobek in barčica in Oblaček Zmajček, so predstavljale močno motivacijo otrok za lastno lutkovno ustvarjanje. Lutkovni junaki so otroke povabili v domišljjski svet, v katerem je zaljubljeni Povodni mož spoznal ženičko, medtem ko je reševal umazano jezero; živali so iskale trike, s katerimi bi jim Žabec vrnil vso vodo in s tem rešile sebe in rastlinje propada; Veter in Oblak sta potovala v deželo mavrice itn.

Po predstavi so otroci izdelali svoje lutke in v manjših skupinah poustvarjali zgodbe, v katere so vključili svoje številne ideje. Učilnica se je spremenila v gledališčno, mize in stoli v oder, učenci so postali raziskovalci, ustvarjalci zgodb, lutkarji. Ustvarjalne lutkovne dejavnosti so otrokom omogočile učenje o pojavih, povezanih z vodo, in celostno učenje z medsebojnim sodelovanjem, ustvarjalnostjo in spoznavanjem sveta, sebe in vrstnikov z umetniškim didaktičnim pristopom.

Z lutkovnimi predstavami smo nadaljevali niz nastopov tudi v Mestnem muzeju Ljubljana v programu za družine. Navdihujoče je bilo igrati predstave kar na razstavnem prostoru, kjer so si družine najprej ogledale razstavo, nato pa še predstave študentk. Po ogledu predstav smo z otroki nadaljevali še v ustvarjalnih delavnicah izdelovanja in igre z lutkami.

2017

**GIB IN NJEGOVA SLED:
TOVARNA IDEJ**

Gib in njegova sled: Tovarna idej (2017)

Sodelujoči

Vesna Geršak (UL PEF), vodja projekta
 Učenci 1. in 3. razreda OŠ Trnovo, učiteljice Mateja Zalaznik, Anita Godler in Stanka Ilar (OŠ Trnovo), študentke 3. letnika Oddelka za predšolsko vzgojo UL PEF pri predmetu Plesno gledališče pod mentorstvom Vesne Geršak ter ilustratorke in umetniške pedagoginje Nuše Jurjevič (UL PEF), plesalka, koreografinja in plesna pedagoginja Urša Rupnik (Studio za svobodni ples, društvo, UL PEF), kustosinja pedagoginja Ema Marinčič (MGML), skladatelj in izvajalec lastne glasbe Lado Jakša, Uršula Podobnik (UL PEF), Črtomir Frelj (UL PEF)

Projekt so omogočili oziroma finančno podprli

UL PEF v okviru internega projekta Gib in njegova sled, Osnovna šola Trnovo, Mestna občina Ljubljana – Oddelek za predšolsko vzgojo in izobraževanje, Studio za svobodni ples, društvo, Muzej in galerije mesta Ljubljane

Nastop

20. maj 2017

Atrij Mestnega Muzeja Ljubljana

Avtorice fotografij projekta

Vesna Geršak, Sanja Gornjec, Neža Oblak

BOMBAŽ

je mehek, nežen, puhast,
kot plišasta igrača,
ovčka, sneg, vata,
pena, blazina.

TOVARNE

so kot šola,
so ustvarjalne,
delajo različne stvari,
v njih je delo povezano,
oddajajo zvoke in ritme.

Učenci 1. b OŠ Trnovo

Projekt Gib in njegova sled: tovarna idej povezuje jasna rdeča nit, katere klobčič se je začel razvijati, ko so si učenci OŠ Trnovo ogledali razstavo Nova doba prihaja! Industrija – delo – kapital (po programu Kako dišijo tovarne?) v Mestnem muzeju Ljubljana. Vodenemu interaktivnemu ogledu z delavnico so sledile likovno-gibalne delavnice na osnovni šoli, v sklopu katerih so učenci z interdisciplinarnim zgodbenim pristopom in metodo ustvarjalnega giba pridobivali in osmišljali nova znanja z najrazličnejših predmetnih področij. Ob otipljivejših družboslovnih vsebinah so spoznavali tudi likovne pojme (črto, ploskev, svetlobo), hkrati pa ob soočanju z abstraktnim konceptom svobode urili višje miselne procese.

Ustvarjalni proces, ki je potekal v okviru raziskave v magistrskem delu Nuše Jurjevič, plesnih delavnic koreografinje Urše Rupnik in študentk Pedagoške fakultete ter glasbenih improvizacij Lada Jakše, je med drugim rezultiral v raznovrstnih ustvarjalnih izdelkih, tj. v konstruktivističnih pesmih, montažah, asociacijah, gibalno-plesnih zgodbah.

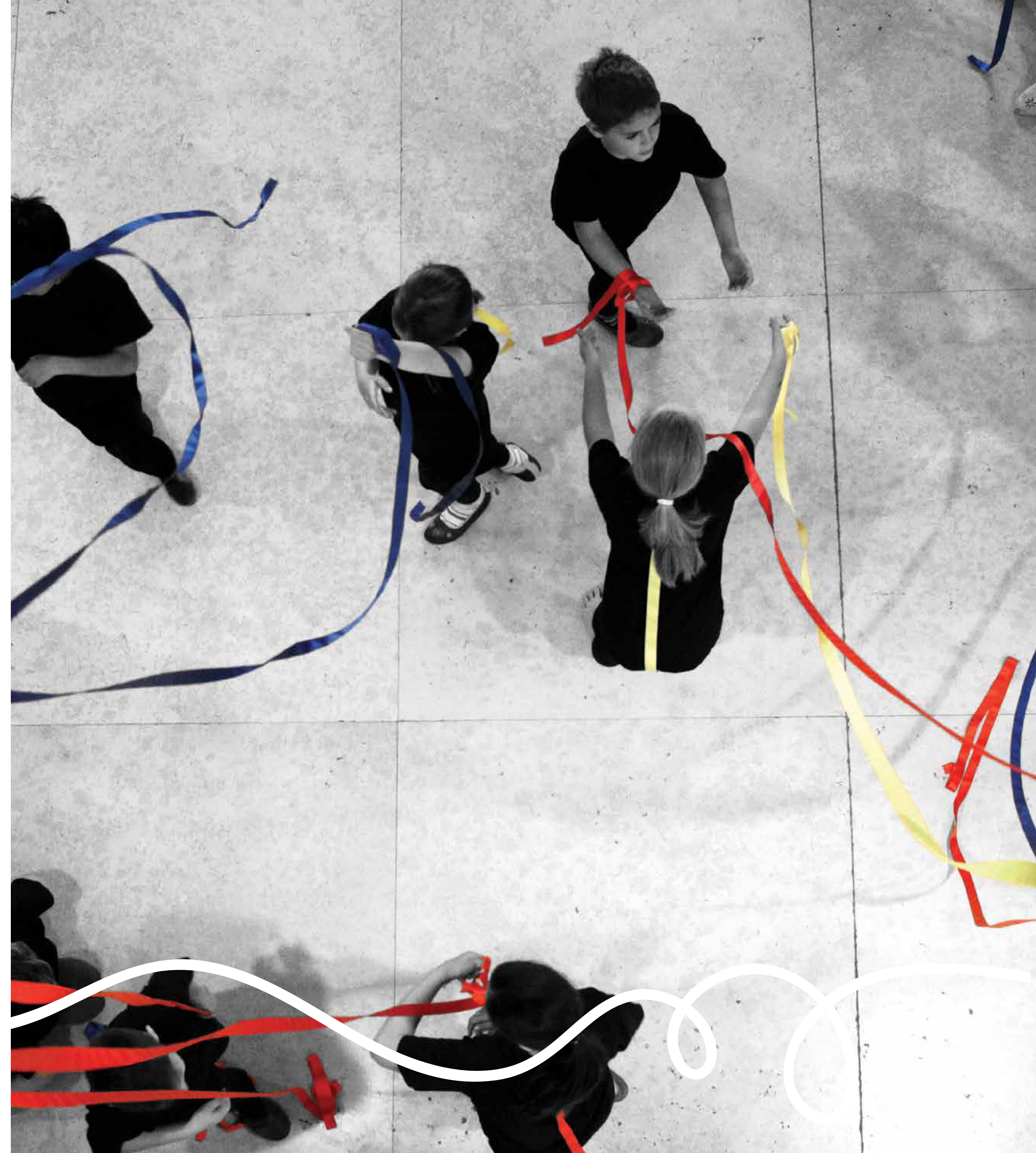

V drugem delu projekta so učenci, mentorji, umetniki in strokovni sodelavci pripravljali zaključno dejanje, tj. plesno-likovno predstavo, v kateri se spleta zgodba o tovarnah, ki za svoje delovanje potrebujejo surovine iz narave in človeško silo. Pripoved se začne s plesom neokrnjene narave (bombažnega polja), v katero ljudje vnesejo spremembe. Mističen prizor valujočih cvetov, mehko be vetra, igrivega pripovedovanja z mehкими, sproščenimi gibi ... se počasi fragmentira v posamezne izdelke, ki nastajajo iz bombaža in prinašajo duh drugačne, tovarniške dobe. Mehanični svet, podkrepjen s človeško silo, se nadaljuje s ponavljajočimi ritmi in omejenim gibanjem po začrtani liniji, dokler ljudje ne ugotovijo, da se jih mehanične spone preveč oklepajo. Odtrgajo se od nevidnih vezi, preidejo v individualna gibanja, nato pa ponovno ugotovijo, da potrebujejo bližino soljudi. Po dolgem iskanju stkejo nove, medosebne vezi močne skupnosti.

V vseh fazah projekta je potekala tudi poglobljena raziskava, med katero smo razvijali model poučevanja z umetniško izkušnjo, ugotavljali, kako se na projekt odzivajo učenci, ali se je med raziskavo spremenilo njihovo pojmovno polje (razumevanje predstavljenih konceptov) in katere vidike projekta so kot pozitivne ocenile vključene študentke in učiteljice/vzgojiteljice. Ugotovili smo, da se učenci pozitivno odzivajo na poučevanje s pomočjo umetniške izkušnje. Tovrstno učenje doživljajo kot sproščeno obliko učenja, pri kateri usvajajo nova znanja in na aktiven način širijo svoje pojmovno polje. Njihovo sodelovanje se je izražalo tudi v stvarni obliki, kajti med projektom je nastalo mnogo kakovostnih umetniških izdelkov, učenci pa so pri delu z veseljem sodelovali, odkrivali nova zanimanja in utrjevali medosebne vezi v razredni skupnosti. Tudi vključene pedagoginje in študentke so projekt ocenile kot dragoceno izkušnjo, ki zapolnjuje manjko v učnem procesu.

Celoten projekt, ki je sicer natančno opisan v visokošolskem učbeniku Gib in njegova sled: učbenik za povezovanje plesnih in likovnih vsebin (Geršak, Podobnik, Frelj, Jurjevič, 2018), je odmeval tudi v obliki razstave v Galeriji Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani, kasneje pa še v Centru kulture Španski borci.

2018
SKOK V SREDNJI VEK

Skok v srednji vek (2018)

Sodelujoči

Vesna Geršak (UL PEF), vodja projekta
 Učenci 2. in 4. razreda OŠ Trnovo, otroci – skupina Ribice – vrtca Trnovo, učiteljici Anita Godler in Karmen Baloh (OŠ Trnovo), vzgojitelja Teja Tomažič in Niko Klemenčič (Vrtec Trnovo), študentke 3. letnika predšolske vzgoje UL PEF pri predmetu Plesno gledališče pod mentorstvom Vesne Geršak ter ilustratorke in umetniške pedagoginje Nuše Jurjevič (UL PEF), plesalka, koreografinja in plesna pedagoginja Urša Rupnik (Studio za svobodni ples, društvo, UL PEF), kustosinja pedagoginja Ema Marinčič (MGML), skladatelj in izvajalec lastne glasbe Lado Jakša, filmska ekipa: Simona Jerala, Boris Glišič, Tomaž Zajelšnik, Darej Šömen, Luka Furlan, Jaka Pipan, (produkcija: Warehouse Collective)

Projekt so omogočili oziroma finančno podprli

UL PEF v okviru internega projekta Gib in njegova sled, Osnovna šola Trnovo, Vrtec Trnovo, Mestna občina Ljubljana – Oddelek za kulturo, Studio za svobodni ples, društvo, Muzej in galerije mesta Ljubljane, Ljubljanski grad

Nastop

7. junij 2018, Center kulture Španski borci

Avtorica fotografij

Kristina Bursać

Projekt Skok v srednji vek je povezal otroke iz Vrtca Trnovo z drugošolci in četrtošolci iz OŠ Trnovo, s katerimi smo skozi umetniško izkušnjo raziskovali srednjeveško Ljubljano. Študentke Plesnega gledališča in umetniki so pripravili delavnice za otroke v muzeju, šoli in vrtcu ter v avtentičnem okolju srednjeveške Ljubljane.

Otroci so se srečali z razstavljenimi srednjeveškimi predmeti v muzeju, sodelovali v glasbeni delavnici z Ladom Jakšo ob uporabi srednjeveških glasbil, likovni delavnici z Nušo Jurjevič, kjer so ustvarili skupno srednjeveško risbo, in utelešali značilnosti srednjega veka v plesni delavnici z Uršo Rupnik. Na Ljubljanskem gradu so se otroci učili dvornega plesa, z ustvarjalnim gibom ob pomoči študentk in Urše Rupnik raziskovali trdnost grajskega obzidja, z gibom pa so utelešali tudi Čevljarski most in vodnjake v srednjeveški Ljubljani. Srednjeveške vsebine so nadgrajevali v ustvarjalnih delavnicah v vrtcu in šoli, ki so jih pripravile študentke Plesnega gledališča UL PEF.

Projektne aktivnosti je na filmski trak zabeležila filmska ekipa, premiera filma pa se je zgodila 7. junija 2018 v Centru kulture Španski borci, kjer so v srednji vek s plesnimi miniaturokami skočili učenci 2. b in 4. a razreda OŠ Trnovo in skupina Ribice iz Vrtca Trnovo.

Vabljeni na projekcijo filma

SKOK V SREDNJI VEK

Center kulture Španski borci, Zaloška 61
7. 6. 2018 ob 18. uri

Vljudno vabljeni, da skupaj z nami skočite v srednji vek, ki smo ga preko umetnosti raziskovali z Vrtcem Trnovo, Osnovno šolo Trnovo, s Pedagoško fakulteto v Ljubljani, z Mestnim muzejem Ljubljana in umetniki.

Vas zanima, kako smo oblikovali srednjeveške vodnjake?
Zakaj smo srednjeveške peke zaprli v ječo?
Kako smo zgradili in podrli grajsko obzidje?
Kakšne barve in oblike so naši zmaji?
Zakaj se kozarec, ki je padel iz grajskega stranišča, ni popolnoma razbil?
Kako plešemo na gradu?

Skočite z nami v srednji vek in spoznajte njegove skrivnosti!

Nastopajoči:
otroci Vrtca Trnovo, skupina Ribice
učenci 2. b in 4. a razreda OŠ Trnovo
koreografinja Urša Rupnik
glasbenik Lado Jakša

Idejna zasnova in izvedba projekta:
dr. Vesna Geršak, docentka za področje plesnega izražanja, UL PEF
Nuša Jurjevič, študentka magistrskega študija, UL PEF in ALUO
Študentke 3. letnika Predšolske vzgoje pri predmetu Plesno gledališče, UL PEF
Urša Rupnik, koreografinja, Studio za svobodni ples, društvo
Lado Jakša, skladatelj in izvajalec lastne glasbe
Ema Marinčič, višja kustosinja pedagoginja, MGML
Teja Tomažič, vzgojiteljica, Vrtec Trnovo
Anita Godler, učiteljica 2. b razreda, OŠ Trnovo
Karmen Baloh, učiteljica 4. a razreda, OŠ Trnovo

Filmska ekipa:
Režiserka: Simona Jerala
Direktorja fotografije: Boris Glišič, Tomaž Zajelšnik
Snemalec: Darej Šömen
Snemalca zvoka: Luka Furlan, Jaka Pipan
Montažer: Darej Šömen
Oblikovalec zvoka: Luka Furlan
Avtor glasbe: Lado Jakša
Producent: Darej Šömen
Produkcija: Warehouse Collective

Predstavo so omogočili oziroma finančno podprli:
UL Pedagoška fakulteta
v okviru internega projekta Gib in njegova sled
Osnovna šola Trnovo
Vrtec Trnovo
Mestna občina Ljubljana, Oddelek za kulturo
Studio za svobodni ples, društvo
Muzej in galerije mesta Ljubljane
Ljubljanski grad

Medijski odmevi

»Na odru so nas pozdravili duhovi preteklosti, ki so se v odrski megli razpršili v prostor, fantje in dekleta so gradili obzidje in obrambni stolp iz svojih teles, ki se je potem tudi zrušil s padci znotraj kroga in izven kroga, vsak drugače in vsak drugam. Zaplesali so korake grajskih gospodov in gospodičen v dveh nasprotnih vrstah. Predšolski otroci so na oder prišli vsak s svojim grbom v obliki ščita, kukali na eni in na drugi strani vsak izza svojega, kot da bi jih zanimalo, kako se bo publika navduševala nad njimi. Vmes pa so se sprehajali tudi zmaji različnih velikosti in oblik, sestavljeni iz več učencev – plesalcev.

Po plesni predstavi smo si ogledali projekcijo filma Skok v srednji vek. Na videu so med posnetke raziskovanja in situ mentorji na kratko predstavili pomen svojih delavnic znotraj projekta Pedagoške fakulteta – Gib in njegova sled v sodelovanju s šolo in vrtcem ter z Mestnim muzejem, ki razstavlja arheološke najdbe srednjeveške Ljubljane.

Projekt vključevanja plesne umetnosti v učni proces smo tokrat videli že četrtoč zapored. Vsako leto sodeluje več razredov prvega in drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja OŠ Trnovo v Ljubljani, ki obenem spoznavajo svet na izkustven in utelešen način. Letos so se vključili tudi otroci Vrtca Trnovo. Najstarejši so rezultate svojega dela v preteklih projektih pokazali že na različnih prizoriščih (OŠ Trnovo, UL PEF, Mestni muzej Ljubljana), letos pa za nagrado in v izziv vsem veliko doživetje: odrska izkušnja, kjer čas izgubi svoj pomen in kjer so dimenzije odra povsem nekaj drugega kot običajni prostori. Četrtošolci že obvladajo principe ustvarjanja, mlajši jim zvesto sledijo v drugih vsebinah. V teh štirih letih je zrastel vzorčni model sodelovanja med vzgojitelji v vrtcu, učiteljicami prvega in drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja v OŠ in otroki, Pedagoško fakulteto, tj. študentkami predšolske vzgoje, ter umetniki, ki projekt dopolnijo in zaokrožijo do te mere, da je lahko na ogled širši publiki, ob tem pa so otroci še vedno spontani, obenem pa tudi suvereni v gibanju. Otroci na kinestetičen način spoznavajo nove vsebine in takšno učenje je prav zagotovo zanimivejše, doživeto, globlje osmišljeno kot učenje v šolskih klopeh ter zato tudi trajnejše. V prihodnje bi bilo smiselno vpeljati še »vzporedno ekipo« za prenos takega modela poučevanja tudi na druge osnovne šole. Potrebujemo več ustvarjalnosti, sodelovanja, spontanosti, veselja, igrivosti ob zelo zavzetem delu in spoznavanju novih učnih in življenjskih vsebin.«

(Vilma Rupnik za Parado plesa, 21. 6. 2018)

2019
SKODELICA UMETNOSTI:
CANKAR IN MI

Skodelica umetnosti: Cankar in mi (2019)

Sodelujoči

Vesna Geršak in Helena Korošec (UL PEF), vodji projekta
Učenci 5. razreda OŠ Trnovo, učiteljice Mojca Kodrič, Anita Godler,
Robertina Dugar (OŠ Trnovo), plesalka, koreografinja in plesna pedagoginja
Urša Rupnik (Studio za svobodni ples, društvo, UL PEF), skladatelj in
izvajalec lastne glasbe Lado Jakša, igralka Jasmina Bejtovič (MGML),
performerka Maša Tiselj, lutkovna animatorka luna Ornik, kiparka Tamara
Bregar, kustosinja pedagoginja Ema Marinčič (MGML),
Uršula Podobnik (UL PEF)

Projekt so omogočili oziroma finančno podprli

Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada
v okviru projekta Razvijanje sporazumevalnih zmožnosti s kulturno-
umetnostno vzgojo (SKUM), Muzej in galerije mesta Ljubljane, Pedagoška
fakulteta Univerze v Ljubljani, Osnovna šola Trnovo

Nastop

1. april 2019
Različni odri Mestnega muzeja Ljubljana

Avtor fotografij

Andrej Peunik

Cilj projekta Cankar in mi, ki je potekal v okviru širšega projekta SKUM, je bil, da učenci z umetniško izkušnjo raziščejo, spoznajo, doživijo in prikažejo življenje in umetniška dela pisatelja Ivana Cankarja. Z vključevanjem umetnic in umetnika v učne ure so učenci z različnimi umetniškimi jeziki spoznavali in ustvarjali vsebine, povezane z obdobjem ustvarjanja in življenja Ivana Cankarja.

Različne teme o Cankarju so se prepletale v mnogoterih umetniških izrazih. Po ogledu spominske hiše in po aktivnostih v Mestnem muzeju Ljubljana so učenci v razredu svoje pridobljeno znanje z umetnicama s področja gledališča, Jasmino Bejtovič in Mašo Tiselj, nadgrajevali na različne gledališke načine (igra vlog, pantomima, igra skozi sliko, z igrami domišljije, z gibom, z glasbo ...). Za zaključek so v 5. a naredili predstavo po vzoru nemega filma, v 5. b pa so prve šolske izkušnje Ivana Cankarja spremenili v basen, saj so bili učenci navdušeni pri oblikovanju pravljčnosti in pozitivnosti v sicer kar težkih Cankarjevih zgodbah.

Jasmina Bejtovič in Maša Tiselj sta izpostavili predvsem zelo dobro sodelovanje z učiteljicama v razredu ter inovativnost otrok pri delu: »Zares sva hvaležni, da sva lahko sodelovali pri takšnem projektu, resnično sva se ogromno naučili, kreativnost učencev 5. a in 5. b razreda OŠ Trnovo nima meja. Brez izjeme smo se najbolje imeli takrat, ko sva medve prišli na delavnico s kakšno res zanimivo, inovativno idejo, potem pa stopili korak nazaj in pustili, da otroci iz nje naredijo nekaj neskončno zanimivejšega in inovativnejšega, medve pa se skupaj z učiteljicama samo čudiva. Nekateri delavnice so stekle naravnost čarobno, našla pa se je seveda tudi kakšna, ko vse ni teklo ravno kot po maslu. Zaradi odlične podpore obeh učiteljic, ki sta nama prepustili vodenje, smo prav na vsaki delavnici veliko pridobili. Obe misliva, da so takšni in podobni projekti za otroke in za njihov razvoj res pomembni.«

Pri glasbi so se z Ladom Jakšo seznanjali, komentirali in reflektirali nekatere posebej iskrive citate Ivana Cankarja, ki jih je umetnik vključil v fotomultivizijo in je hkrati predstavljala tudi "partituro" za glasbene improvizacije. Učenci so spoznavali zvočne možnosti različnih glasbil, ki jih je vedno prinesel s seboj (pihala, tolkala, stresala, kalimbe, gromovnik, klicar dežja, električna klaviatura ...), da bi z njimi lahko učinkovito interpretirali Cankarjevo besedilo in njegovo fotolikovno odslikavo na platnu. Lado Jakša o procesu: »Zagotoviti sem želel, da bi učenci uporabili in uresničili čim več svojih zvočnih in "dramaturških" zamisli ter ob tem spoznali odgovornost skupinskega muziciranja, pozornega poslušanja sebe in soizvajalcev, spoštovanja drugačnosti, nujnost dogovarjanja in prisluha novim možnostim zvočnega ustvarjanja. /.../ Učenci so se izkazali kot dobri interpreti, improvizatorji in izmišljevalci zvočnih dialogov s filmsko-literarnim medijem, a se je med njimi pojavil nekakšen nestrpen "nemir" in razdvojenost med tistimi učenci, ki hodijo v glasbeno šolo in "znajo zaigrati nekaj konkretnega", ter tistimi, ki sicer v glasbeno šolo ne hodijo, so pa zato izrazito inventivni in si nekoliko več "upajo", čeprav niso nič manj muzikalnosti in iznajdljivosti pokazali tudi učenci z glasbenim znanjem. Ta nekoliko napeti dialog med njimi se je izkazal tudi kot odličen didaktični razmislek in motivacija za etično, strpno in konstruktivno sodelovanje med "obema skupinama", kar je bilo nujno za kvalitetno izvedbo končnega nastopa v Mestnem muzeju Ljubljana.«

V lutkovni delavnici je bila izhodišče za ustvarjanje knjiga Podobe iz življenja pisatelja Cankarja, kjer je prikazano njegovo življenje na humoren način. Lutkovna animatorka Luna Ornik je spodbudila učence k vživljanju v vloge učencev – živali: pume, leoparda, mucke, lisjaka, pingvina in Ivana Pujska kot otroka, ki ne mara šole, pa medvrstniško zbadanje ter čudežno pomoč ptic kot pravljirnega elementa v sicer zelo socialno obarvani pripovedi. V ustvarjalnem procesu so izdelali maske živali, se identificirali z njimi in zaigrali v dramsko-lutkovnem prizoru.

Luna Ornik je vlogo lutkovno-gledaliških dejavnosti opisala takole:

»Otroci si prek gledaliških sredstev ustvarijo drug kodeks sporazumevanja med seboj in do izraza lahko pridejo tudi tisti, ki navadno v razredu nimajo takšne prezenca oziroma so bolj v senci. Ravno te igre predručajijo skupinsko dinamiko in tako odpirajo nov prostor za možnost uveljavitve izraza otrok, ki niso najbolj glasni in uveljavljeni.

Vsekakor se mi zdi, da smo naredili nekaj dobrega za razred v socialno-etičnem smislu in da smo otroke kulturno-umetniško navdahnili in je njihov talent lahko dobil krila.«

Cankarjeve pisa(l)ne muze je plesna pripoved o tem, kako je Ivan Cankar skozi vrtince življenja priplesal do svojega idealnega romana. Učenci so za plesno interpretacijo uporabili tudi stole, ki so del razstave, in prostorsko dinamično, gibalno domiselno in otroško igrivo, nagajivo, suvereno predstavili zamisli, s katerimi so spodbujali 'Cankarja', da najde zamisel za svoj roman. Koreografinja Urša Rupnik pravi, da so se spoznali in plesno opismenili že v štirih predhodnih projektih, zato se letos lahko z učenci o plesnem ustvarjanju, improvizaciji, selekcioniranju materiala in strukturiranju v plesno kompozicijo ter interpretaciji pogovarja in dogovarja tako kot z odraslimi plesalci v svoji plesni skupini (Studio za svobodni ples, društvo). Ob nastajanju celote vnašajo v kompozicijo lastne zamisli in gibalni material, ki so se ga naučili pri rednem pouku, v gibanje so vključili ključne besede. Na tej stopnji starosti (10 do 11 let) je presenetljivo, da so učenci enako zagnani kot učenke in jim ples ne predstavlja področja, ki naj bi bilo namenjeno samo deklicam, so celo bolj zagnani in povsem na drug način ustvarjalni. Gotovo pa jim tak način dela omogoča tudi sproščanje otroške energije z osmišljenim plesnim gibanjem.

Svoja spoznanja o Ivanu Cankarju so učenci upodobili tudi z glino, ko so ustvarjali pisateljeve doprsne kipe. Pri ustvarjanju jih je vodila likovna umetnica Tamara Bregar. Njihovi izdelki so bili razstavniki eksponati na zaključni prireditvi v Mestnem muzeju Ljubljana. Ob zaključku projekta so učenci z umetniki in razredničarkama predstavili svoje raziskovanje in ustvarjanje na več odrih muzeja. Učenci so si sami izbrali, v kateri delavnici bodo sodelovali (v vsaki po 14 nastopajočih), nekateri so sodelovali tudi v dveh. Po predstavitev so učenci pod mentorstvom računalničarke ustvarili dokumentarni film njihovega dela. Sodelujoči učenci so dali ustvarjalnemu procesu o življenju in delu Ivana Cankarja s končno produkcijo velik pomen in vrednost.

»Tudi name je prireditev naredila lep vtis. Prav vsi otroci so uživali in vsi so bili vključeni v samo izvedbo kot napovedovalci, vodiči ali nastopajoči, ki predstavljajo Ivana Cankarja, res enkratno, prav nobeden se ni dolgočasil, nasprotno, bili so zelo angažirani. In "zasedli" so cel muzej in vanj pripeljali svoje starše. Meni se je zdelo, da otroci prav z veseljem predstavljajo zgodbe in dejstva, ki so jih o Cankarju spoznavali med poukom, in področja umetnosti so se krasno vpela v spoznavanje vsebine, saj se je zdelo, kot da so otroci Cankarja kar posebej sprejeli za svojega. Otroci so skozi različne umetniške interpretacije jasno sporočali o vsebini, ki so jo spoznavali pri pouku, in zaznati je bilo veliko povezanosti in prehajanja med predmeti. Otroci so delovali zelo povezano, uigrano, sodelovalno in res noben ni bil "moteči faktor", vsak je našel svojo vlogo. Očitno so se preko različnih vstopov povezali v tej vsebini. Čestitke vsem ustvarjalcem.«

Vtis staršev nastopajočih

Vtisi

»Moj vtis je bil zelo lep! Ta spomin mi bo ostal v glavi do konca življenja! Igrala sem v nemem filmu in zelo sem uživala. Stalno smo delali in se smejali. Zabavno je bilo. Žal mi je, da smo se na hitro poslovili. A vseeno tega dogodka ne bom pozabila. Mislim, da smo uživali vsi. Delo ni bilo lahko, a je bilo vredno, tudi če nisem bila v skupini s prijateljicami, sem uživala. Sprva sem mislila, da ne bo nič posebnega, a je bilo. In meni je bilo všeč. Vem, da tega ne bom nikoli pozabila.«

Učenka 5. a razreda

»Nemi film mi je bil všeč, ker se mi zdi zanimivo, da neko stvar predstaviš z drugega zornega kota (nema predstava, senčna predstava ...). Všeč mi je bilo tudi zato, ker so bili drugačni liki.«

Učenka 5. b razreda

»Šentflorjanci so mi bili všeč, ker so imeli dokaj smešno besedilo. Zdi se mi, da so se odrasli tudi zabavali in mi je bilo všeč, da je bil to uvod.«

Učenka 5. b razreda

»Moja hči se je veselila ponedeljkov, ki so bili namenjeni temu projektu. Pripovedovala in pokazala je, kaj so delali, navdušena je bila nad njihovo soustvarjalno vlogo. Skupni hodnik našega bloka je postal začasni oder za plesne predstave. Zaključni nastop pa je bil pravo presenečenje in kako so otroci uživali! Lepo jih je bilo opazovati, kako so bili zavzeti in ponosni na svoj prispevek! Vse predstave so bile zelo dobre in opaziti je bilo tudi že izstopajoče talente. Pozitivna stran projekta je tudi priložnost, da posamezni otroci že zgodaj spoznavajo svojo ustvarjalnost in jo lahko naprej razvijajo. Poseben pomen ima tudi soustvarjalnost, ki krepi medsebojne odnose in timsko delo, kar se mi zdi v današnjem času še izrazito pomembno. Pohvalila bi tudi koncept posameznih predstav, da so otroci skupno temo podajali skozi različne umetnostne smeri. Veseli me, da je bilo vključeno tudi eksperimentalno glasbeno ustvarjanje. Mestni muzej Ljubljana se zna s svojimi zelo dobro zasnovanimi razstavami približati tudi mlajšim obiskovalcem, zato se mi zdi sodelovanje skozi ustvarjalno poučne projekte odlična ideja.«

»Tovrstni, torej izkustveni način dela se mi zdi za otroke naprecenljiv, saj si tako veliko lažje predstavljajo stvari in si jih seveda tudi zapomnijo. Še bolj pomembno pa je, da se ob tem zabavajo, se učijo timskega dela, nastopanja, sodelovanja, to pa so stvari, ki so v življenju zelo pomembne. Želimo si, da bi v tovrstnih projektih sodelovali tudi v prihodnje, saj zelo bogatijo učni program.«

»Na predstavo smo pripeljali štiri generacije (od prababice do našega 3-letnika). Vsak je predstavo dojemal po svoje, a splošni vtis je bil, da je bila predstava vrhunska, v koraku s sodobno umetnostjo, še vedno razumljiva tudi starejšim, prepričljiva in izrazna. Skozi predstavo smo lahko prepoznali znanja in izkušnje, ki so jih učenci pridobili od svojih umetniških mentorjev. Le še več tovrstnih iniciativ!«

Vtisi staršev nastopajočih

2022
PLEČNIKOVA LJUBLJANA:
MESTO KOT ODER

Plečnikova Ljubljana: Mesto kot oder (2022)

Sodelujoči

Vesna Geršak in Helena Korošec (UL PEF), vodji projekta
Študentke 3. letnika Oddelka za predšolsko vzgojo UL PEF pri predmetih
Lutkarstvo in Plesno gledališče pod mentorstvom Helene Korošec in
Vesne Geršak, plesalka, koreografinja in plesna pedagoginja Urša Rupnik
(Studio za svobodni ples, društvo, UL PEF), dramaturginja in gledališka
pedagoginja Ana Duša, ilustratorka in umetniška pedagoginja Nuša
Jurjevič (UL PEF), kustosinja pedagoginja Ema Marinčič (MGML), Matic
Šavli (MGML), skladatelj in izvajalec lastne glasbe Lado Jakša

Projekt so omogočili oziroma finančno podprli

UL PEF v okviru internega projekta Plečnikova Ljubljana: mesto kot oder,
Muzeji in galerije mesta Ljubljane

Nastop

15. junij 2022
Vrt Plečnikove hiše

Avtor Fotografij

Antonio Mitkovski

Ob 150-letnici rojstva arhitekta Jožeta Plečnika je Vlada Republike Slovenije razglasila leto 2022 za Plečnikovo leto. Izjemen opus našega mojstra arhitekture je bil tako tudi povabilo in izziv za raziskovanje in ustvarjanje pri izbirnih predmetih Plesno gledališče in Lutkarstvo, ki se izvajata v 3. letniku programa Predšolska vzgoja na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. Kot že večkrat doslej, smo se tudi tokrat povezali z zavodom Muzej in galerije mesta Ljubljane, ki nas je s strokovno podporo in predanostjo svojih sodelavcev vodil po poteh Plečnikove Ljubljane in njegovega življenja.

Za začetek nas je nagovorilo srečanje z zgodbami in življenjem arhitekta v Plečnikovi hiši, nato pa še srečevanje s Plečnikovo arhitekturo po mestu Ljubljani. Iskali smo navdih v njegovih stvaritvah, v njegovem načinu življenja in vrednotah ter v odnosih, ki jih je gojil s svetom. Stavbe in krajina, ki jo je zaznamoval, ter zgodbe o njegovem življenju so nas nagovorile v premislek in dialog o življenju tedanjega časa, o umetnikih, ki so takrat ustvarjali, dediščini, ki nam jo je Plečnik zapustil, o njem kot človeku in ne nazadnje o nas samih, o naši poti in odnosih s svetom. Plečnikov vrt je za nekaj časa postal naš dom za iskrenje idej, ustvarjanje zgodb, glasbe, inspiracija za naš gib, linijo, besedo, za igro svetlobe in sence, za ustvarjanje likov in njihovo oživljanje.

Plečnikove inovativne ideje pri snovanju njegovih del so nas opogumile, da smo tudi sami v plesnem in lutkovnem izrazu drzno iskali poti ter nenavadne rešitve v zgodbah in kreacijah. S plesnim in lutkovnim gledališčem smo ustvarili dinamičen dialog s preteklostjo, sedanostjo in mislijo na prihodnost. Neprecenljiva Plečnikova dediščina ni obogatila le našega znanja o njegovih delih in življenju, temveč nas je ob izraznih sredstvih plesnega in lutkovnega gledališča peljala k medsebojnemu povezovanju in iskanju lastnega glasu v svetu tukaj in zdaj. Kdo smo, kam gremo, zakaj smo tu?

Študentke so sodelovanje v projektu ocenile kot izjemno izkušnjo, v kateri so spoznavale sebe in svoje sposobnosti, se učile razmišljati izven okvirjev, krepile samozavest pri javnem nastopanju ter razvijale komunikacijske spretnosti. V procesu nastajanja projekta so študentke videli priložnosti in možnosti za spoznavanje nacionalne kulture in slovenskih umetnikov, razvijanje pozitivnega odnosa do kulturne dediščine, razvijanje kompetenc za poučevanje kulturno-umetnostne vzgoje pri svojem pedagoškem delu ter odkrivanje novih možnosti za povezovanje s kulturnimi ustanovami in umetniki.

Projekt z naslovom Plečnikova Ljubljana – mesto kot oder smo zaokročili s prireditvijo na vrtu Plečnikove hiše v Trnovem, kjer smo z nizom plesnih in gledališko-lutkovnih miniaturok predstavili izbrana poglavja iz Plečnikovega življenja in ustvarjanja. V duhu Plečnikove ideje, da "med sosedi ne sme biti ograj", kot je nekoč sam rekel sosedu Finžgarju, župniku v trnovski cerkvi, preden sta skupaj podrla ograjo, ki je Plečnikov vrt ločevala od cerkvenega, smo se ustvarjalci projekta povezali z obiskovalci ob zeliščnem čaju mojstra Plečnika ter ščepcu ustvarjalnih vsebin.

Vtisi študentk

»S plesom sem svoj notranji svet povezovala z zunanjim, izrazila sem svoja občutja, ki jih nisem mogla opisati z besedami.«

»Najprej si nisem znala predstavljati, kako bomo lahko povezale arhitekturo, ki ni premična, in ples, ki je zelo dinamičen. Med urami pa sem vedno bolj spoznavala, kako lahko na različne načine uprizorimo različne vzorce, stavbe s plesom.«

»Najbolj všeč mi je bilo to, da smo imele pri ustvarjanju odprte vse poti in vodje projekta so naše ideje podprle in nadgradile. Ob koncu sem bila ponosna na to, kar smo naredile.«

»Dejstvo, da bo nastalo nekaj novega, na kar imamo neposreden vpliv vsi vpleteni v projekt in bi bil ta drugačen brez enega samega sodelujočega. V procesu sem najbolj uživala, ko sem bila lahko ustvarjalna in pripomogla s svojim pogledom in idejami. Projekt sem zaradi vsega naštetega ves čas dojemala kot priložnost in ne kot obveznosti.«

»Med celotnim procesom sem pridobila več izkušenj in znanja na podlagi načrtovanja neke produkcije. Pridobila sem tudi nekoliko več znanja o animiranju lutk in tudi o njeni izdelavi. Menim pa tudi, da sem med celotnim načrtovanjem oz. procesom pridobila malce več samozavesti pri tovrstnem nastopanju.«

2023
LUTKOVNI ATELJE

Lutkovni atelje (2023)

Sodelujoči

Helena Korošec (UL PEF), vodja projekta
 Študentke Oddelka za predšolsko vzgojo UL PEF pri predmetu Lutkarstvo pod mentorstvom Helene Korošec (UL PEF), dramaturginja Helena Šukljan, dramaturginja in gledališka pedagoginja Ana Duša, ilustratorka in umetniška pedagoginja Nuša Jurjevič (UL PEF), Tamara Trček Pečak (UL ALUO), kustosinja pedagoginja Lucija Cvijetković (MGML)

Projekt so omogočili oziroma finančno podprli

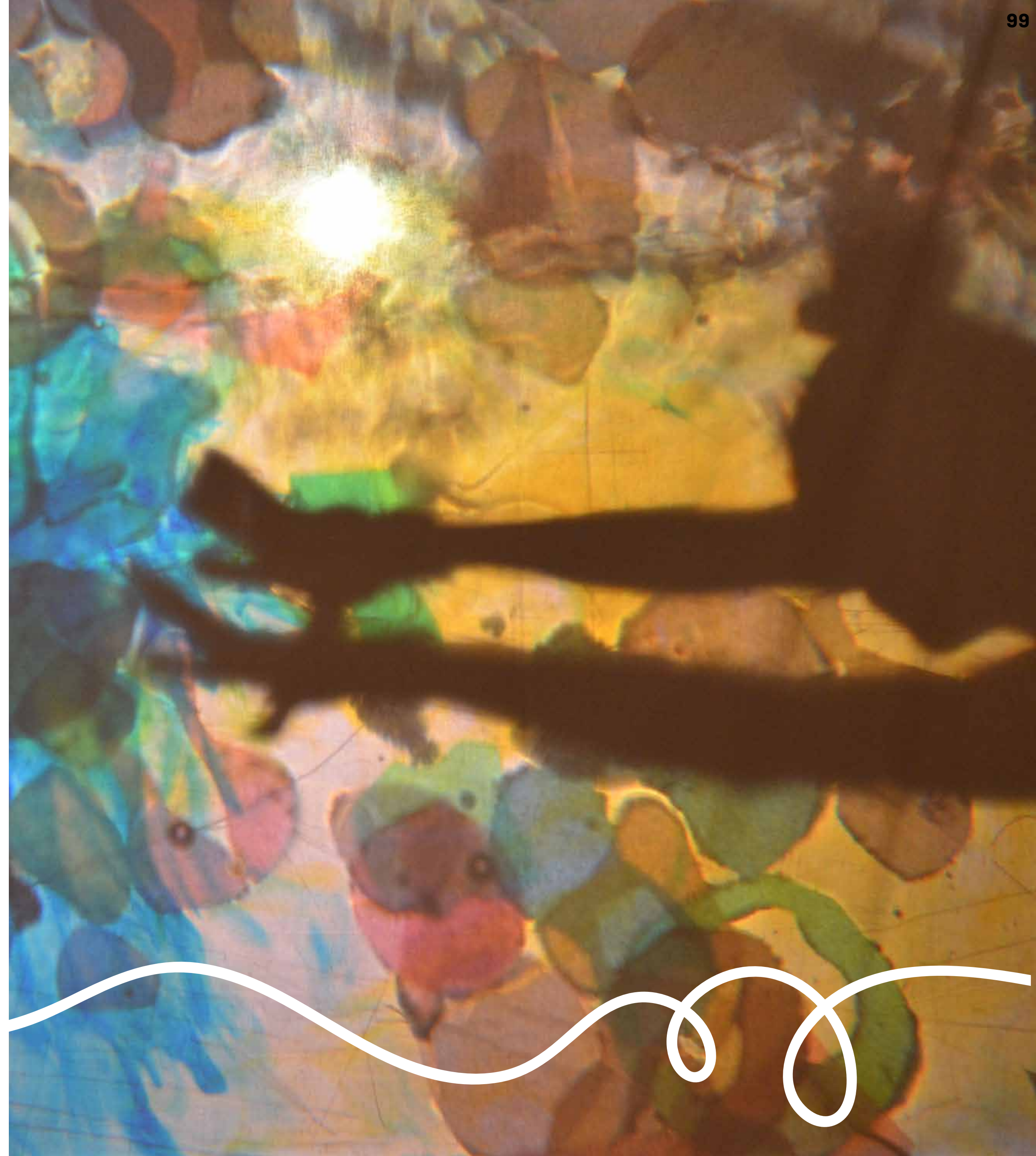
UL PEF v okviru internega projekta Od ateljeja do lutkovne predstave, Moderna galerija

Nastop

31. 5. 2023
 Moderna galerija

Avtorica fotografij

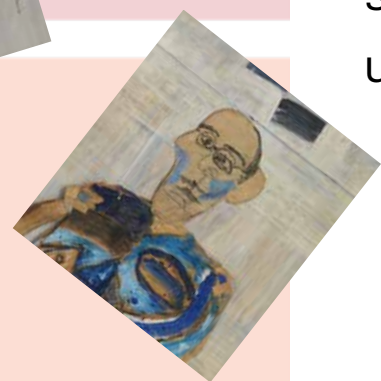
Tina Fornazarič

V letnem semestru študijskega leta 2022/23 je potekalo sodelovanje med UL PEF in Moderno galerijo. Združili smo se v projektu Lutkovni atelje – od ateljeja do lutkovne predstave. Eno izmed razstavljenih umetniških del na razstavi Od blizu: Ohranjanje, varovanje in konserviranje – restavriranje del moderne in sodobne umetnosti, ki je bila v Moderni galeriji na ogled med 22. decembrom 2022 in 16. aprilom 2023, je bilo tudi Atelje, delo Gabrijela Stupice.

Slika je bila izhodišče za delo pri predmetu Lutkarstvo, katerega cilj je poglobljeno srečanje z (lutkovno) umetnostjo, njeno razumevanje, odkrivanje pozitivnih učinkov, ki jih ima umetniško delovanje na nas ter posledično na otroke, s katerimi delamo, vse skupaj pa vodi do priprave krajše lutkovne predstave. Predstavitve lutkovnih miniaturok je bila vključena tudi med dogodke cikla Od blizu – Od daleč, Odzvanjanje, ki so se po zaključeni razstavi odvijali pod okriljem Akademije za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani.

Stupica je sliko Atelje ustvarjal s tempera barvami ter tehniko kolaža. Slednja je najbolj izstopajoča pri sedmih človeških figurah – te naj bi predstavljale avtorja samega – ki jih je skozi leta prestavljal na različna mesta po platnu, dokler niso leta 1985 ostale »ujete« v pozicijah, ki jih poznamo danes. Nedokončanost, ki jo lahko začutimo v umetniškem delu, je dobra vzporednica (morda celo popotnica) za ustvarjanje lutkovne predstave, saj se v procesu dela velikokrat zdi, da se cilj oz. končna podoba (tj. uprizoritev) nenehno izmika. Tako kot je Stupica več let iskal ustrezna mesta za svoje likovne like, smo na vajah pri predmetu Lutkarstvo več tednov iskali ustrezne dramske like, zgodbe, ideje in misli ter na koncu ustvarili tri različne lutkovne predstave, ki jih združuje skupno izhodišče – Atelje. Predstave smo izvedli na razstavnem prostoru v Moderni galeriji med slikarskimi deli Gabrijela Stupice.

Miniaturne v Moderni galeriji

Kradljivec

Kraju, v katerem lahko vsak razmišlja po svoje, pleše v svojem ritmu in živi v skladu z lastno individualnostjo, nekega dne zavlada diktator. Diktator, ki si manipulativno in pretkano podredi vsako svobodno bitje. Od tega trenutka dalje se vsi premikajo enako in plešejo v ritmu predpisane glasbe, njihove misli pa pristanejo v diktatorjevih rokah. Kraj preplavijo občutki tesnobe, obupa in brezizhodnosti, dokler se pred diktatorjem ne prikaže majhen, vedoželjen in navihani deček. Je s svojim prihodom prinesel kanček upanja ali si bo diktator podjarmil tudi njega?

Tovarna sanj

V deželi sanj živi Sanjaček, ki v svojem velikem kotlu ustvarja lepe in mirne sanje za otroke. Sestavlja jih iz posebnih sestavin: sreče, veselja, uspeha, lepote ... Nekega večera pa se mu zgodi nesreča in zaradi neprevidnosti v kotel spusti preveč nagajivosti. Lepe in mirne sanje se spremenijo v pravo nočno moro, Sanjaček mora napako čim prej popraviti, saj bodo sicer otroci celo noč prejojkali. Hitro skoči v kotel in začne čistiti sanje odvečne nagajivosti. Mu bo uspelo in bodo otroci lahko spet mirno spali?

Izguba

Osebi se iščeta, najdeta in del svojega življenja (pre)živita skupaj, nato pa pride čas, ko se poslovita. Slovo občutimo kot izgubo, ki nas grize nekje v območju srca in želodca. Izgubo, ki ni nujno samo posledica smrti, ampak jo lahko povezujemo tudi s koncem partnerskega, prijateljskega ali poslovnega odnosa. Dokončno slovo se človeka globoko dotakne, ga zlomi, zruši, izgubo pa pogosto spremlja občutek, da se svet nikoli več ne bo vrnil v ustaljeni ritem. Ampak ne glede na to, kako nemogoče lahko deluje, nam življenje ob pravem trenutku da moč, da se ponovno sestavimo.

Vtisi študentov

»Že na začetku se mi je zdela ideja, da bi lutkovne predstave delali na podlagi umetniškega dela iz galerije, zelo zanimiva. Obisk galerije se mi je zdel čudovit, saj smo se zares poglobili v sliko, o njej smo razmišljali in se pogovarjali.«

»Naučila sem se podrobneje opazovati in na več načinov interpretirati vsako situacijo, kar se mi zdi za delo z otroki zelo pomembno in dragoceno. Naučila sem se tudi animiranja marionete, kar mi bo mogoče kdaj prišlo prav. Še bolj sem poglobila vez s svojimi sošolkami, saj smo delu za predstavo posvetile ogromno skupnega časa.«

»Všeč mi je bilo, da smo bili podprti s strani mentorjev, ki so prispevali vsak svoj malo drugačen vidik, izkušnje in znanje. Tako smo lahko izboljšali vse aspekte predstave. Ker smo bile v skupini osebe, ki bi si velikokrat stvari otežile, nam je bilo v veliko pomoč, da so nas mentorice tudi včasih zaustavile in nam pomagale stvari rešiti na lažji in nam bolj dostopen način.«

»Skozi celoten proces sem doživljala veliko občutkov, ki so bili pozitivni. Iz začetne zgodbe, ki se je skozi vaje spreminjala s skupnim oz. timskim delom, smo naredili zelo zanimive predstave, ki so dajale različna in globoka sporočila. Všeč mi je bilo to, ko smo skupaj ustvarjali in si izmenjavali ideje ter mnenja, ki so nam bila v pomoč (tako s strani strokovnih delavk kot s strani študentov). Vmesni koraki in ogrevalne vaje so nas pripravile do kvalitetnega dela in boljšega počutja. Pridobila sem veliko izkušenj z načinom dela, samim procesom in končno predstavo ter izvedbo predstave.«

»Proces me je naučil opazovati podrobnosti. Da lahko med vsakdanjimi stvarmi, ki jih vidim, povežem vzporednice in nanje gledam z različnih perspektiv.«

Avtorice

Dr. Vesna Geršak, docentka za področje plesnega izražanja na Oddelku za predšolsko vzgojo Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani

Dr. Helena Korošec, docentka za področje lutkovnega, gledališkega in filmskega izražanja na Oddelku za predšolsko vzgojo Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani

Nuša Jurjevič, ilustratorka in umetniška pedagoginja, zaposlena na UL Pedagoški fakulteti kot asistentka za področje vzgoje z umetnostjo

Urša Rupnik, samozaposlena v kulturi kot plesalka, koreografinja in plesna pedagoginja ter zaposlena na UL Pedagoški fakulteti kot asistentka za področje plesne in gibne izraznosti

Avtorice se zahvaljujemo vsem, ki so pomagali pri izvedbi predstavljenih projektov in pripravi učbenika.

Recenzije

"V slovenskem prostoru in v širšem mednarodnem kontekstu je literatura, ki bi obravnavala načrtovanje in udejanjanje interdisciplinarnega pristopa pri delu z otroki na področju umetnosti v vzgojno-izobraževalnem okolju, redka. Še bolj redko pa je delo, ki bi hkrati vsebovalo tudi konkretne primere, podprte z video materialom, ki omogočajo neposreden vpogled v izvajanje teh pristopov v praksi. V tem pogledu učbenik predstavlja dragoceno, inovativno in visoko uporabno gradivo, ki je izjemnega pomena za študente različnih področij, predvsem tiste, ki se izobražujejo na področju predšolske vzgoje, razrednega pouka in sorodnih smeri."

Zaslužni prof. Edi Majaron
odlomek iz recenzije

Visokošolski učbenik *Doživljati umetnost, odkrivati svet*: razvijanje modela učenja in poučevanja z umetniško izkušnjo predstavlja edinstven primer dobrih praks v obliki različnih projektov na področju kulturno-umetnostne vzgoje v Sloveniji. Projekti (...) so na izjemno pronicljiv, promotorjem nerazdružljive kulture in umetnosti lasten način povezali med seboj najrazličnejše deležnike: profesorice in asistentke s področja plesne, lutkovno-gledališke in likovne umetnosti ter študente Oddelka za predšolsko vzgojo UL PEF, učiteljice in učence iz OŠ Trnovo, vzgojitelje in otroke iz Vrtca Trnovo, umetnike z različnih umetniških področij ter Muzej in galerije mesta Ljubljane in še bi lahko naštevali. V procesu nastajanja projektov so učenci spoznavali umetnost kot sredstvo različnih vrst izražanja, a tudi novih načinov medsebojnega sporazumevanja, študentke in študentje pa so spoznavali slovensko kulturo in slovenske umetnike, razvijali pozitiven odnos do kulturne dediščine, odkrivali nove možnosti in priložnosti povezovanja s kulturnimi ustanovami in umetniki, predvsem pa razvijali trajnostne kompetence za poučevanje kulturno-umetnostne vzgoje pri svojem pedagoškem delu.

Izr. prof. dr. Darija Skubic
odlomek iz recenzije

Experience Art, Discover the World

Developing a Model of Learning and Teaching with Artistic Experience (presentation of projects in the period 2015–2023)

At the Department of Preschool Education of the Faculty of Education, University of Ljubljana, we have for several years (since 2015) been implementing projects in which we connect the learning experiences of students in creative collaborations with artists and cultural institutions. These activities and creations are then continued in pedagogical work with children in kindergartens and schools. The projects last several months and are always process-oriented, typically resulting in a public production. Excerpts from these productions are presented in the attached film entitled *Experiencing Art, Discovering the World: Developing a Model of Learning and Teaching with Artistic Experience (presentation of projects in the period 2015–2023)*. In these projects, students explore the possibilities of artistic creation with a starting point in the immediate environment, most often in exhibitions of the Museum and Galleries of Ljubljana (MGML). The students' initial experience of encountering a particular topic in a cultural institution and through contact with artists is usually continued by building upon the creative learning process with children in a kindergarten/school or museum, or in family workshops. Some projects represent processes in which students, through their own creative work, question their identity, their position in society and their relationships within it. At the conclusion of the project, they present themselves to the public through a production in the cultural institutions where the ideas originally began to develop.

One of the good practices that is a constant feature of our projects is the inclusion of artists and cultural institutions in the learning process, with the aim of establishing connections that encourage the expansion of innovative and open learning environments supported by new didactic approaches.

The presented projects are examples of learning and teaching through artistic experience, building upon the findings of various authors who believe that the participation of an artist in the learning process encourages the transformation of established frameworks of learning and teaching into more flexible and responsive approaches, thus providing the child or young person with an opportunity to think creatively (Ketovouri, 2007, in Geršak et al., 2018). Similarly, Kroflič (2014) believes that in arts and cultural education, contacts with 'living art', mediated by active artists and cultural institutions, are very important for promoting artistic experience.

In the material, we present the starting points of arts and cultural education and highlight the model of learning through artistic experience, as implemented in the present projects.

"The model connects teachers, educators, artists from various fields and curators with children, school pupils and students. This approach facilitates active, experiential learning in which art is central to comprehensive knowledge and understanding of various learning content, both in the natural and social sciences. Connecting art with other learning areas encourages thought on current social issues, cultural heritage and sustainable development, enabling children, school pupils and students to participate actively and reflect on contemporary topics. Through this approach, learners are encouraged to undertake independent exploration and deepen their knowledge on multiple levels. At the same time, their capacity for emotional and aesthetic experience is developed through art, which has a significant impact on their overall personal development. Artistic approaches enable children and young people to learn about themselves and the world around them, while also delving into content related to sustainable development and cultural heritage, which are key to shaping responsible and active citizenship" (from a review by Prof. Edi Majaron).

